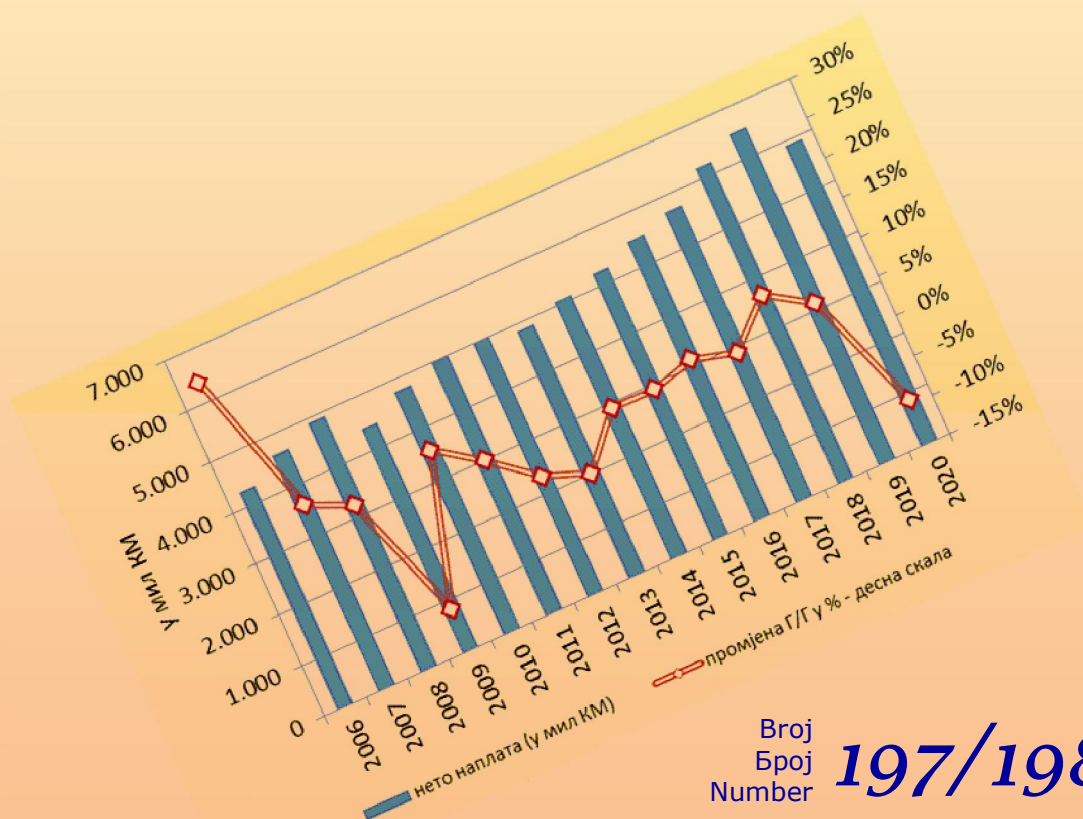

Macroeconomic Unit of the Governing Board of the Indirect Taxation Authority

ОМЈА Билтен

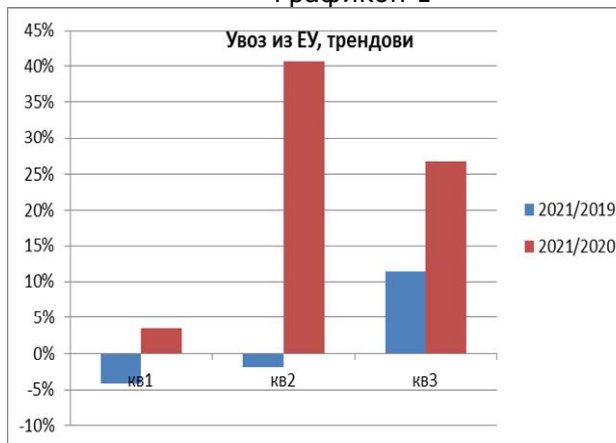

Broj
Број
Number **197/198**

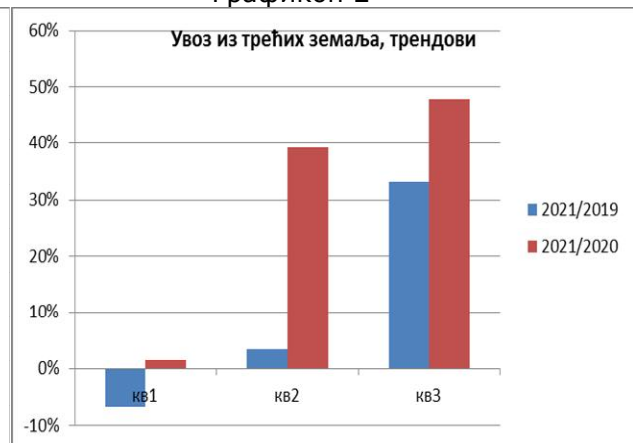
У фокусу...

Наплата ПДВ-а на увоз и прихода од царина за девет мјесеци 2021. биљежи високе стопе раста у односу на 2020. годину (вид. поглавље 1.3.2. „Ревидираних пројекција“). С обзиром на утицај пандемије COVID-19 вируса на наплату прихода у 2020. години да би се добила реалнија слика темпа опоравка прихода од индиректних пореза потребно је упоредити наплату у 2021. са наплатом у 2019. години. Наплата прихода од царина је већа за 2,4% у односу на исти период 2019. године, а ПДВ-а на увоз за 3,2%. Према статистици увоза, увоз за девет мјесеци 2021. у односу на исти период 2019. је већи за 4,7%. Раст прихода од ПДВ-а на увоз не прати раст царинске основице због прописаних ослобађања, док се царине убиру на ограничен опсег роба из ЕУ и на увоз роба из трећих земаља. Но, и у случају прихода од царина јасно је да трендови код увоза детерминишу наплату.

Графикон 1

Графикон 2

Квартална поређења увоза из ЕУ показују да је у прва два квартала 2021. увоз био мањи од увоза у 2019. години, док је у трећем кварталу забиљежен значајан раст од 11,5% (Графикон 1, „2021/2019“). Потребно је напоменути да је конзистентност статистике увоза нарушена Брежитом, те је због упоредивости података у посљедње три године искључен увоз из В. Британије из података за ЕУ за 2019. и јануар 2020., односно из увоза трећих земаља од 1.2.2020. до 30.9.2021. Квартална поређења увоза из трећих земаља показују да се брже опоравио увоз те групације земаља, у којој Кина држи 30% удјела. Опоравак је наступио већ у другом кварталу 2021, када је остварен раст од 33,4% у односу на исти квартал 2019, а у трећем је забиљежен раст од чак 47,7% (Графикон 2, „2021/2019“).

др Динка Антић
шеф Одјељења

Садржај:

Ревидиране пројекције прихода од индиректних пореза за период 2021-2024	2
I ОСНОВНИ СЦЕНАРИО ПРОЈЕКЦИЈА ИНДИРЕКТНИХ ПОРЕЗА	3
1. Основе и претпоставке пројекција прихода од индиректних пореза из основног сценарија	3
2. Пројекције прихода од индиректних пореза 2021-2024 (основни сценарио)	21
3. Разлике у односу на претходне пројекције прихода од индиректних пореза	26
4. Ризици	34
II ПРОГРАМСКИ СЦЕНАРИО ПРОЈЕКЦИЈА ИНДИРЕКТНИХ ПОРЕЗА	35

техничка обрада : Сулејман Хасановић, ИТ сарадник
лектор : Дарија Комленовић, проф. англистике

Ревидиране пројекције прихода од индиректних пореза за период 2021-2024

Сажетак

Стопа реалног пада БиХ економије у 2020. години износила је 3,2% (БХАС, септембар, 2021).

Према подацима Свјетске здравствене организације, до 4. октобра 2021. године је 234,6 милиона људи у свијету евидентирано са заразном вирусом корона, са 4,8 милиона смртних исхода. У Европи је до истог датума заражено 70,6 мил људи. Пандемија коронавируса довела је до пада глобалне економије у 2020. години. У посљедним пројекцијама ЕК (љетне пројекције из 2021) наводи се да је реална стопа раста БДП-а у ЕУ и Еврозони у 2020. години износила -6,0% и -6,5%, респективно. Према подацима Агенције за статистику БиХ (БХАС) из септембра 2021. године, у Босни и Херцеговини је БДП у 2020. години пао за 3,2%, у реалном смислу. Посљедични пад прихода од индиректних пореза у БиХ износио је чак 9,3% у односу на приходе из претходне године.

ДЕП процјењује реални раст БДП у Босни и Херцеговини од 3,1% у 2021. у односу на претходну годину

Под претпоставком остваривања стопа раста у земљама ЕУ пројектованих од стране Европске комисије (љетне пројекције 2021) и уз предуслов повољне епидемиолошке ситуације у БиХ, као и стабилизације производње и опоравка запослености и повећања прилива дознака грађана из иностранства у ДЕП-у пројектују реални раст БДП-а по стопи од 3,1% у 2021. години.

На нивоу три квартала 2021 остварен је раст наплате индиректних пореза од 16%

У периоду јануар-септембар 2021 наплаћено је бруто прихода више за 828,8 мил КМ, док су исплате поврата биле веће за 129 мил КМ. У коначници, нето наплата за девет мјесеци 2021. била је већа за 699,8 мил КМ у односу на наплату у истом периоду 2020., што представља раст од 16%.

ОМА процјењује стопу раста прихода од индиректних пореза у 2021. години у износу од 14,8% , те стабилне стопе раста у наредном периоду

Пројектована стопа раста прихода од индиректних пореза за 2021. годину износи 14,8%. Пројектоване стопе раста прихода од индиректних пореза за 2022., 2023., и 2024. годину износе 3,0%, 2,8% и 3,1%, респективно. Пројекција прихода у наведеном периоду заснована је на пројектованим релевантним макроекономским показатељима, историјској сезонској шеми наплате и пројекцијама појединих категорија прихода за 2020. годину.

Постоје високи ризици за остварење пројекција прихода од индиректних пореза

Имајући у виду огромне непознанице у тренутку израде пројекција о јачини и трајању шока узрокованог пандемијом вируса корона истичемо да постоје значајни ризици за остварење пројекција прихода од индиректних пореза, при чему преовладавају ризици лошијег исхода. Остварење пројектованог нивоа прихода од индиректних пореза подложно је свим ризицима за остварење пројектованих макроекономских показатеља (ДЕП), као и ризицима који се односе на саму наплату прихода од индиректних пореза и борбу против сиве економије.

Програмски сценарио (Поглавље II) даје процјену ефеката

За разлику од основног сценарија пројекција прихода од индиректних пореза, које се заснивају на претпоставци да неће бити измјена у политикама у области индиректног

измјена Закона о акцизама на наплату индиректних пореза

опорезивања, програмски сценарио пројекција заснива се на претпоставци да ће доћи до измјене акцизне политике у погледу прописаних рокова плаћања акциза на дукан. У законској процедури је промјена режима наплате акциза на увозне дуканске прерађевине која подразумијева наплату при увозу дуканских прерађевина умјесто у моменту преузимања акцизних маркица. Према пројекцијама ОМА из програмског сценарија (Поглавље II), прелазак са старог на нови режим наплате проузроковао би велике једнократне губитке прихода од акциза, који ће износити најмање 1,5 п.п. пројектованог раста прихода од индиректних пореза у 2022. години.

I ОСНОВНИ СЦЕНАРИО ПРОЈЕКЦИЈА ИНДИРЕКТНИХ ПОРЕЗА

1. Основе и претпоставке пројекција прихода од индиректних пореза из основног сценарија

Пројекције индиректних пореза темеље се на пројекцијама макроекономских показатеља ДЕП-а из септембра 2021. године, а узимају у обзир трендове наплате индиректних пореза, те текуће владине политике у области индиректног опорезивања (основни или *baseline* сценарио).

1.1. Пројекције макроекономских показатеља, ДЕП, септембар 2021

У Табели 1. су представљене посљедње пројекције Дирекције за економско планирање БиХ (ДЕП, септембар, 2021) номиналног и реалног раста БДП-а за период 2021-2024. У ДЕП-у се позивају на званичне податке Агенције за статистику БиХ (БХАС, септембар 2021. године) према којима је БиХ у 2020. години забиљежила реални пад БДП-а од 3,2% у односу на претходну годину.

Табела 1. Пројекција раста БДП-а, ДЕП, септембар 2021

	званични подаци		пројекције			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Номинални раст	4,6	-3,0	3,9	4,5	4,3	4,5
Реални раст	2,8	-3,2	3,1	3,4	3,5	3,7

Извор: ДЕП и БХАС, септембар 2021

1.1.1. Пројекције за 2021. годину

У тексту ДЕП-ових пројекција се наводи да се „на бази расположивих података из националних рачуна из К1 2021. године и одређених краткорочних статистичких показатеља за период јануар-јули текуће године може закључити да је протеклих неколико мјесеци дошло до осјетнијег јачања економског раста у земљи.“ Под претпоставком остваривања стопа раста у земљама ЕУ пројектованих од стране Европске комисије (љетне пројекције 2021) и уз предуслов повољне епидемиолошке ситуације у БиХ, у ДЕП-у пројектују реални раст БДП-а по стопи од 3,1% у 2021. години. У документу се наводи да очекивани раст извоза у 2021. години износи 16%, а увоза 10,1%, у реалном смислу. Под претпоставком стабилизације прилика у окружењу, као и стабилизације производње и опоравка запослености и повећања прилива дознака грађана из иностранства, очекује се реални раст приватне потрошње у БиХ од 1,9%. Такођер се наводи да би наставак подршке здравству и привреди у борби са пандемијом могао довести до повећања јавне потрошње од минимално 1,3% у 2021. Због неизвјесности на домаћем и иностраном тржишту, у условима смањених

извора финансирања, у ДЕП-у очекују раст бруто инвестиција у стална средства по стопи од 4,8% у 2021. у односу на претходну годину.

1.1.2. Пројекције за период 2022-2024

Кључно упориште за ДЕП-ове пројекције економских кретања у Босни и Херцеговини у периоду 2022-2024 представљају предвиђена кретања привредне активности у екстерном окружењу (ДЕП се позива на пројекције референтних међународних институција), као и допринос интерних динамика у креирању економског раста. У ДЕП-овом документу из септембра 2021. се наводи да, осим предуслова побољшања у спољном окружењу, јако битан услов за опоравак економског раста у земљи током средњорочног периода представља и институционални капацитет земље у провођењу структуралних реформи. Под претпоставком материјализације наведених околности, према пројекцијама ДЕП-а у периоду 2022-2024 у Босни и Херцеговини се очекује нешто снажнији економски опоравак са просјечном стопом реалног економског раста од око 3,5% на годишњем нивоу (Табела 1).

1.2. Текуће политике у области индиректног опорезивања

Обавезе и систем плаћања ПДВ-а регулишу се Законом о порезу на додату вриједност ("Службени гласник БиХ", бр. 9/05, 35/05, 100/08 и 33/17). Политика акциза регулисана је Законом о акцизама у Босни и Херцеговини ("Службени гласник БиХ", бр. 49/09, 49/14, 60/14 и 91/17). Политика акциза на дуван у 2021. години утврђена је Законом о акцизама и Одлуком¹ Управног одбора УИО. Будући да је законски плафон укупне акцизе на цигарете од 176 КМ/1000 цигарета достигнут за све цјеновне категорије цигарета у 2019. години окончана је хармонизација са стандардима ЕУ у сфери опорезивања цигарета, док се на опорезивање резаног дувана примјењује политика према измјенама Закона из 2014. године.² Законом³ о царинској политици у Босни и Херцеговини уређују се основни елементи царинске политике, те општа правила и поступци који се примјењују на робу која се уноси и износи из царинског подручја Босне и Херцеговине.

Графикон 1. Фазе либерализације спољне трговине БиХ

	CEFTA	ЕУ, ССП	царинско евидент.	EFTA	ЕУ, адапт. ССП
2006					
2007					
2008					
2009					
2010					
2011					
2012					
2013					
2014					
2015					
2016					
2017					

Извор: Антић, Д. „Либерализација спољне трговине БиХ (2007-2017): импликације и компаративна анализа“, ОМА Билтен 152/153, март/април 2018, www.oma.uino.gov.ba

1.3. Трендови наплате индиректних пореза

Прикупљени приходи од индиректних пореза су, након дугорочног тренда раста,⁴ пали у 2020. години услед ефеката пандемије коронавируса. У 2006. години је прикупљено 4,12

¹Одлука о утврђивању специфичне и минималне акцизе на цигарете и износ акцизе на дуван за пушење за 2021. годину (Службени гласник БиХ бр. 78/20).

²Нова политика је у примјени од 01.08.2014. (Измјене Закона о акцизама у БиХ „Службени гласник БиХ“ бр. 49/14)

³Нови Закон о царинској политици ("Службени гласник БиХ" бр. 58/15) примјењиваће се од 1.1.2022. године ("Службени гласник БиХ" бр. 49/21), а до тог датума се примјењује стари Закон о царинској политици ("Службени гласник БиХ" бр. 57/04, 51/06, 93/08, 54/10 и 76/11). Изузетак је члан 207. новог Закона који се примјењује од 25.04.2018.г.

⁴ У скоро свим годинама од оснивања УИО до 2019. године забиљежен је раст прикупљених прихода на ЈР УИО. Изузеци су били „кризна“ 2009. година када је остварен снажан пад прихода од 9,9%, те стагнација и блажи пад прихода у 2012. и 2013. години, респективно (Графикон 2).

млрд КМ нето прихода од индиректних пореза на ЈР УИО, а у 2019. години је износ нето наплаћених прихода увећан за чак 58,7% (6,54 млрд КМ) у односу на 2006. годину.⁵

Графикон 2. Нето приходи од индиректних пореза на ЈР УИО, 2006-2020

Извор: Управа за индиректно опрезивање БиХ, приказ ОМА

Удио индиректних пореза са ЈР УИО у БДП-у је значајно варирао протеклих година (Табела 2).⁶ У посљедњих петнаест година се распон овог показатеља кретао од 16,6% (мин вриједност, 2009. година) до 19,2% (максимална вриједност, 2007. година). У 2020. години је износио је 16,7%. Динамика индиректних пореза у БДП-у зависила је од бројних фактора: кретања пореских стопа и пореске основице, ефикасности наплате пореза, кретања потрошње, али и других категорија бруто друштвеног производа (инвестиције, увоз и извоз), које осим потрошње утичу на висину називника овог показатеља. Удио индиректних пореза са ЈР УИО у укупној потрошњи је такође варирао, а од 2014. до 2019. године имао је непрекидни тренд раста. У 2019. години је износио 19,9%, што је максимум у посљедњих петнаест година, док је у 2020. години опао на 18,3%.

Табела 2. Удио прихода од индиректних пореза са ЈР УИО у БДП-у и укупној потрошњи

(у %)	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
БДП	19,1	19,2	18,1	16,6	18,0	18,2	17,8	17,0	17,5	17,4	17,5	17,3	17,8	17,9	16,7
Потрошња	18,8	19,3	18,0	16,6	17,7	17,9	17,6	17,1	17,5	18,0	18,7	18,9	19,7	19,9	18,3

Извор: Калкулација на основу података УИО и БХАС⁷

У Графикону 3. је удио индиректних пореза у БДП-у БиХ у периоду 2008-2020 разложен на компоненте, у складу са методологијом из OECD анализе⁸ на производ: (1) удјела прихода од индиректних пореза у укупној потрошњи и (2) удјела укупне потрошње у БДП-у. Из Графикона се може закључити да је удио индиректних пореза у БДП-у и у потрошњи био на

⁵ Треба напоменути да ови износи не укључују заостале уплате индиректних пореза на рачуне ентитета, који су у почетним годинама након увођења ПДВ-а били значајнији.

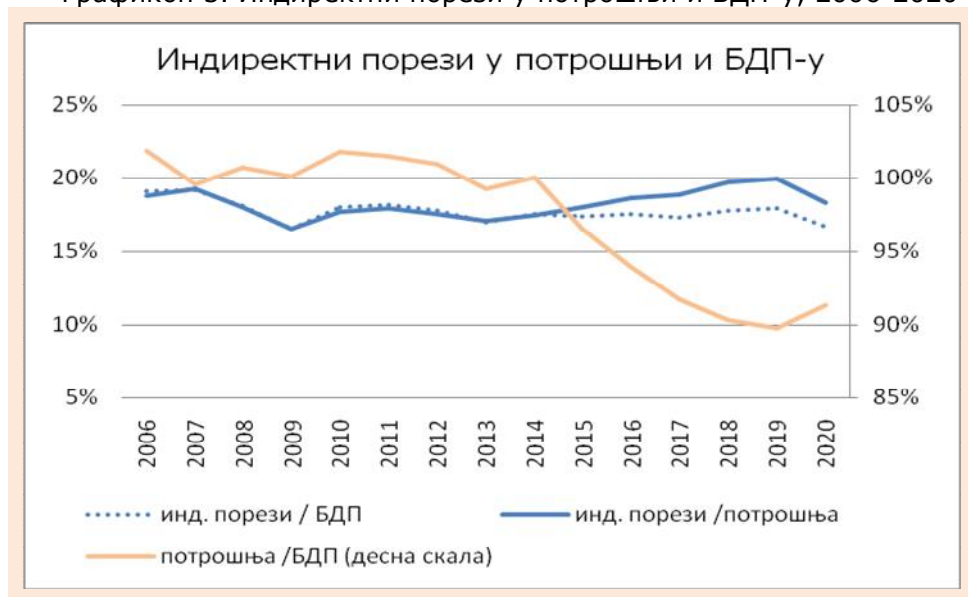
⁶ У Саопштењу које је објавила Агенција за статистику БиХ у септембру 2021. наводи се да се презентована серија података разликује од серије која је публикована раније због измјена у подацима ЦББХ.

⁷ БДП према расходовном принципу; Агенција за статистику БиХ, септембар 2021. и Бруто домаћи производ - ванредно саопштење од 19.07.2021. године; Агенција за статистику БиХ

⁸ Simon, H. and M. Harding (2020), "What drives consumption tax revenues? : Disentangling policy and macroeconomic drivers" OECD Taxation Working Papers.

приближно једнаком нивоу све до 2015.г, до када се удио потрошње у БДП-у кретао на нивоу око високих 100%. Од 2015. године је наступио тренд пада удјела потрошње у БДП-у, а у 2020. години он износи 91,3%. Падом удјела потрошње у БДП-у, од 2015. године је линија удјела индиректних пореза у потрошњи изнад линије њиховог удјела у БДП-у. У 2020. години дошло је до поновног раста удјела потрошње у БДП-у. Са друге стране, удио индиректних пореза у БДП-у је опао за чак 1,17 п.п. у односу на претходну годину чиме он достиже ниво од 16,7%, свега 0,1 п.п. више него у „кризној“ 2009. години. Анализирано према компонентама из једначине OECD, пад удјела индиректних пореза у БДП у 2020. години кумулативни је резултат пада удјела индиректних пореза у потрошњи од 1,61 п.п., те раста удјела потрошње у БДП-у од 1,50 п.п.

Графикон 3. Индиректни порези у потрошњи и БДП-у, 2006-2020

Извор: Управа за индиректно опрезивање БиХ, приказ ОМА

1.3.1. Наплата у 2020. години

У 2020. години је бруто наплата индиректних пореза била мања за 757,1 мил КМ, односно за 9,5% у односу на 2019, док су исплате поврата биле мање за 145,7 мил КМ. Због смањених исплата поврата пад нето прихода од индиректних пореза је знатно мањи него кад се ради о бруто приходима и износио је 611,4 мил КМ, што представља пад нето наплате од 9,3% у односу на 2019. Наплата прихода у 2020. обиљежена је ефектима пандемије вируса корона. Преглед наплате прихода по мјесецима указује на дивергентне трендове узроковане дјеловањем вируса корона на економију и потрошњу грађана. У прва три мјесеца забиљежен је раст бруто прихода и минималне осцилације код исплата поврата, да би, након затварања граница и економије због ширења вируса корона, био остварен снажан пад бруто наплате, који је мањим дијелом ублажен смањењем исплата поврата. Одређено побољшање у јуну и јулу анулирано је у остатку године, углавном захваљујући паду бруто наплате.

Коронавирус се појавио у БиХ почетком марта, а значајније рестриктивне мјере власти БиХ су увеле крајем тог мјесеца. У првом кварталу кретање наплате прихода од индиректних пореза још увијек је било под утицајем наставка позитивних кретања у економији у БиХ из 2019. године. Из тог разлога у првом кварталу остварен је раст нето наплате индиректних пореза од 4,4%. Увођење рестриктивних мјера на границама, затварање одређених дјелатности, те ограничавање кретања становништва донијели су пад увоза и потрошње, поготово због немогућности доласка нерезидената (дијаспоре, туриста, особа у транзиту и пограничном

појасу), што је резултовало падом нето наплате у другом кварталу од 20,1%. Иако се очекивало да ће у лјетним мјесецима доћи до релаксирања мјера у погледу уласка и изласка из земље до тога није дошло, како у земљама ЕУ и у окружењу, тако и од стране БиХ, што је резултовало падом нето наплате у трећем кварталу од 12,7%. Одређено попуштање мјера и забрана од стране БиХ у четвртном кварталу донијело је слабији опоравак потрошње, што се одразило мањим падом прихода у односу на претходне кварталне у висини од 8,1%. У цјелини, величину размјере утицаја коронавируса на наплату индиректних пореза показује чињеница да је номинална нето наплата у 2020. била тек нешто виша у односу на наплату у 2017. години. Међутим, треба имати у виду позитивне ефекте у првом кварталу 2020. који су ублажили пад прихода, тако да се тек искључивањем првог квартала могу сагледати праве размјере дјеловања коронавируса у 2020. У периоду април - децембар 2020. нето наплата индиректних пореза је у поређењу са истим периодом 2019., 2018. и 2017. године била мања за 13,5%, 9,5% и 2,4% респективно.⁹

1.3.2. Наплата у периоду јануар – септембар 2021.г.

Укупна наплата

Према прелиминарном извјештају о готовинском току УИО је у септембру 2021. на ЈР наплатила 792 мил КМ бруто прихода од индиректних пореза, што је више за 168,5 мил КМ у односу на исти мјесец 2020. Истовремено су поврати били већи за 11,6 мил КМ што је незнатно умањило ефекте раста нето наплате. Тако је у септембру 2021. нето наплата индиректних пореза била за 156,9 мил КМ већа него у септембру 2020, што представља раст од врло високих 31,5% (Графикон 4 , приказ десно "мјесечна наплата"). Висок раст наплате прихода од индиректних пореза у септембру повећао је кумулативни суфицит. Тако је у периоду јануар – септембар 2021 наплаћено бруто прихода више за 828,8 мил КМ, док су исплате поврата биле веће за 129 мил КМ. У коначници, нето наплата за девет мјесеци 2021. била је већа за 699,8 мил КМ у односу на наплату у истом периоду 2020., што представља раст од 16% (Графикон 4, приказ лијево, "кумулатив").

Графикон 4. Наплата индиректних пореза у 2021

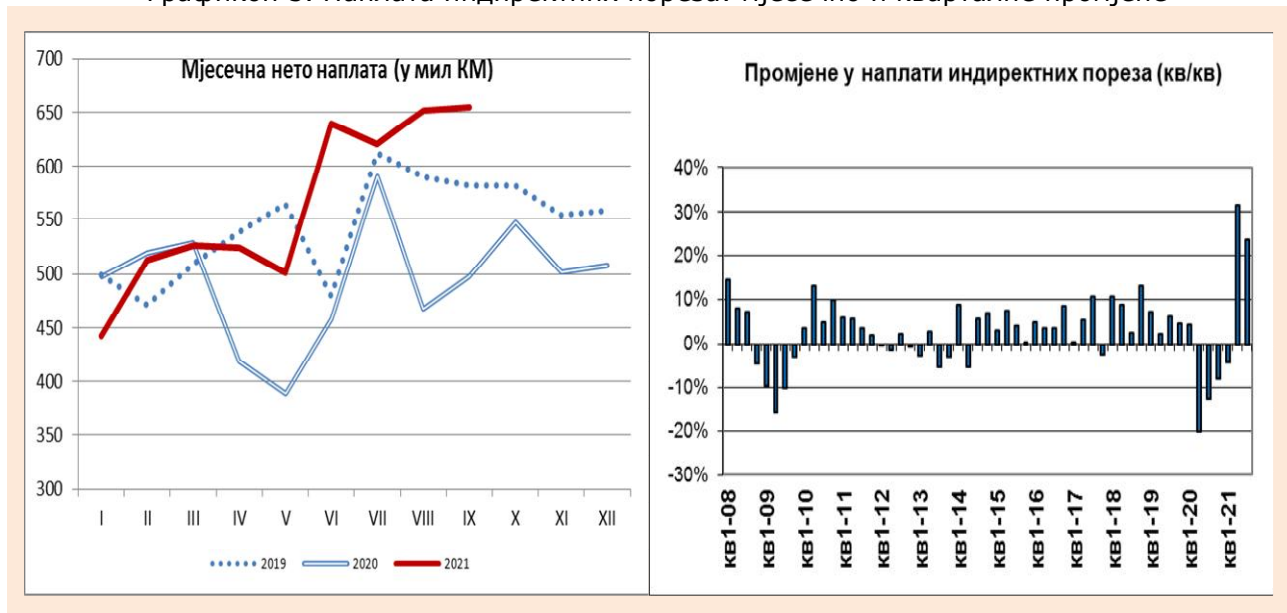

Извор: Управа за индиректно опрезивање БиХ, приказ ОМА

⁹ Више о наплати прихода од индиректних пореза у 2020. години у ОМА билтену бр. 187-188 , јануар/фебруар 2021. године, www.oma.uino.gov.ba

Оба приказа на Графикону 4, у номиналним износима ефеката и релативним односима, показују нагли раст кумулативне нето наплате у протеклих девет мјесеци, што охрабрује с обзиром на трендове у преосталом дијелу године. Ипак, да би се закључило да је наплата индиректних пореза на путу опоравка потребно ју је поредити са наплатом у 2019. години, години прије појаве пандемије, која је, уједно, била и рекордна од оснивања УИО. Графикон 5, приказ лијево, показује номиналну мјесечну наплату индиректних пореза у последње три године. Може се закључити да је наплата индиректних пореза у септембру значајно виша него у истом мјесецу 2019. У мањем броју мјесеци наплата је била испод наплате у 2019. Разлози за мјесечне осцилације нису само у наплати прихода у 2021, него и у основици – наплати у 2019, која снажно осцилира од мјесеца до мјесеца. Најчешће је узрок осцилацијама наплата акциза на дуванске прерађевине, која, због својих карактеристика у смислу плаћања *ex ante* по преузимању акцизних маркица, у основи зависи од пословних политика неколицине великих дуванских компанија – увозника.

Графикон 5. Наплата индиректних пореза: мјесечно и кварталне промјене

Извор: Управа за индиректно опрезивање БиХ, приказ ОМА

Преглед кварталних трендова указује на опоравак наплате индиректних пореза (Графикон 5, приказ десно). У претходној години позитивни квартални раст је остварен само у првом кварталу, а појавом пандемије COVID-19 вируса већ у другом кварталу је забиљежен велики пад од 20,1%. Попуштањем рестриктивних мјера средином године дубиозе у наплати су смањене, но негативни ефекти су настављени и у првом кварталу 2021. године, због рестрикција које су уведене појавом новог вала пандемије. Због више основице у првом кварталу 2020. и негативних ефеката пандемије почетком 2021. године наплата индиректних пореза је у првом кварталу 2021. била мања за 4,2% у односу на исти квартал 2021. Снажни опоравак прихода, који је био евидентан у априлу и јуну 2021. донио је раст на нивоу другог квартала од високих 31,5%. Иако је у трећем кварталу 2020. дошло до релаксирања рестриктивних мјера уведених у циљу сузбијања пандемије COVID-19 вируса, ипак, због ограничења уласка нерезидената у БиХ, које је задржала БиХ и чланице ЕУ, опоравак наплате није текао жељеним темпом, те је наплата у трећем кварталу 2020. била нижа од очекиване умањујући основицу за поређење у 2021.г. Нижа основица и либералније мјере за улазак у БиХ у 2021. тијekom љета резултовали су снажним растом наплате индиректних пореза у трећем кварталу 2021. године од 23,8%.

Наплата по врстама прихода

Висок раст наплате у септембру побољшао је и слику наплате по врстама прихода. Највећи суфицит за девет мјесеци 2021. је остварен у наплати ПДВ-а (+ 499,7 мил КМ), акциза (+96 мил КМ), путарине (+57,1 мил КМ) и царина (+36,5 мил КМ). У анализу нису укључени неусклађени приходи по врстама у износу од 32,6 мил КМ.

Графикон 6. Нето номинални ефекти по врсти пореза, I-IX 2021

Извор: Управа за индиректно опрезивање БиХ, приказ ОМА

Царине

Почетак године је донио пад наплате прихода од царина имајући у виду вишу основицу за поређење у 2020, која се односи на вријеме прије појаве пандемије (Графикон 7).

Графикон 7. Трендови у наплати царина, 2021

Извор: Управа за индиректно опрезивање БиХ, приказ ОМА

У априлу је остварен раст наплате прихода од царина од чак 72,8%. У наредна три мјесеца примјетно је било успоравање раста, што је било и очекивано, јер су високе стопе биле посљедица ниске основице у 2020. години, која је била најнижа у вријеме првог вала пандемије, када је дошло до закључавања економије, а тиме и драстичног пада увоза. Релаксирањем ограничења увоз се полако опорављао, што је резултовало растом прихода од царина. Међутим, у августу и септембру поново су остварене високе стопе раста увоза, што се може повезати са растом цијена на страним тржиштима. Будући да су приходи од царина у великој корелацији са увозом, раст увоза је донио и раст прихода од царина, те је на нивоу девет мјесеци забиљежен раст прихода од царина од 25,5% (Графикон 7, „кумулатив“).

Побољшање у наплати царина посљедица је кумулативног позитивног ефекта раста увоза из ЕУ¹⁰ у дијелу роба под режимом царина, те раста увоза роба из Кине¹¹ и осталих азијских земаља.

Графикон 8. Кварталне промјене у наплати царина

Извор: Управа за индиректно опрезивање БиХ, приказ ОМА

Квартално поређење указује на нагло побољшање наплате царина у другом кварталу 2021, након негативних стопа раста у претходна четири квартала. У првом кварталу забиљежен је пад прихода од царина од -3% у односу на исти квартал 2020., док је у другом кварталу остварен раст од 40,1% (Графикон 8). Због успоравања раста у јулу у трећем кварталу 2021. стопа раста прихода од царина је износила 25,5%.

ПДВ

У септембру је настављен растући тренд у наплати прихода од ПДВ-а, којег карактеришу јако високе стопе раста. Бруто наплата ПДВ-а у септембру 2021. била је већа за 24,9% у односу на исти мјесец 2020., што је значајно побољшало кумулативни раст бруто ПДВ-а, тако да је у периоду јануар-септембар 2021. остварен раст бруто ПДВ-а од 17,1% (Графикон 9).

¹⁰ Према подацима Агенције за статистику БиХ увоз из ЕУ у периоду јануар-август 2021 повећан за 21,1%.

¹¹ Према подацима Агенције за статистику БиХ увоз из Кине у периоду јануар-август 2021 повећан за 19,1%.

Графикон 9. Трендови у наплати бруто ПДВ-а, 2021

Извор: Управа за индиректно опрезивање БиХ, приказ ОМА

Поређење номиналне бруто наплате ПДВ-а за девет мјесеци указује на закључак да је бруто наплата ПДВ-а за девет мјесеци 2021. на рекордном нивоу, премашујући и наплату у референтном периоду рекордне 2019. за 6,8% (Графикон 10).

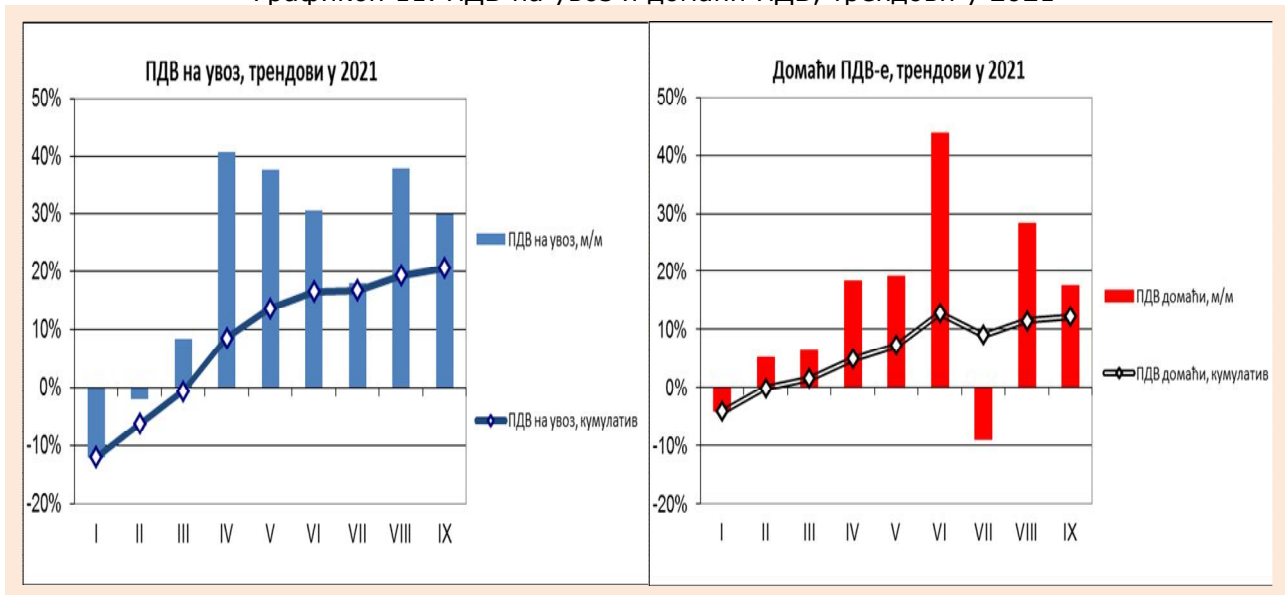
Графикон 10. Кумулативна наплата ПДВ-а, I-IX

Извор: Управа за индиректно опрезивање БиХ, приказ ОМА

Анализа кретања структуре бруто наплате ПДВ-а у септембру 2021. показује наставак позитивних трендова код обје компоненте. Наплата ПДВ-а на увоз у септембру је била већа за 30,1%, што је повећало кумулативни раст на нивоу девет мјесеци на 20,7% („ПДВ на увоз-кумулатив“).

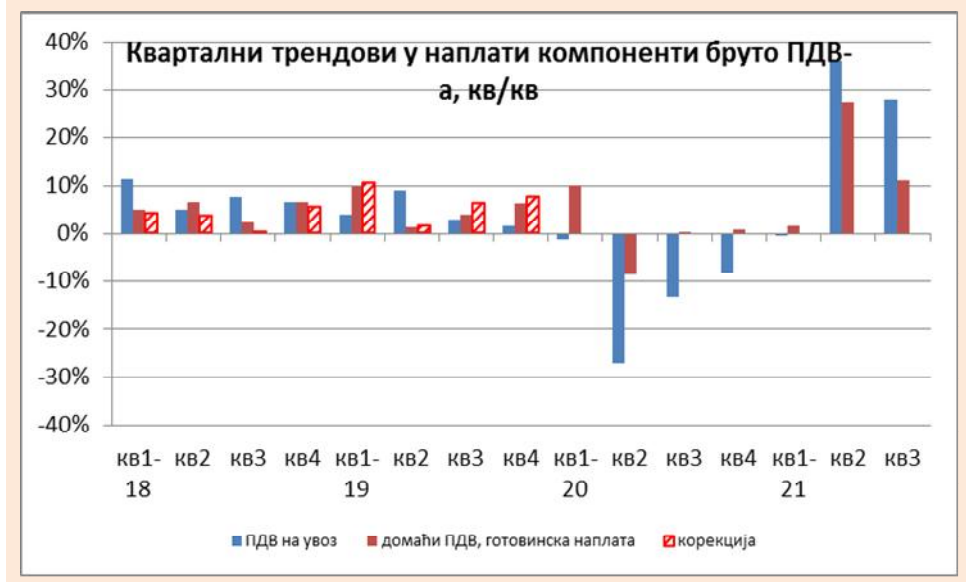
Графикон 11. ПДВ на увоз и домаћи ПДВ, трендови у 2021

Извор: Управа за индиректно опрезивање БиХ, приказ ОМА

У септембру 2021. је настављен тренд стабилног раста домаћег ПДВ-а који у континуитету траје скоро цијелу 2021. годину за изузетком у јануару и јулу. У септембру је наплата домаћег ПДВ-а била већа за 17,6%, што је додатно повећало кумулативну стопу раста на 12,2% (Графикон 11, „ПДВ домаћи-кумулатив“).

Графикон 12. Квартални трендови у наплати компоненти бруто ПДВ-а

Извор: Управа за индиректно опрезивање БиХ, приказ ОМА

Преглед кварталних трендова (Графикон 12) показује да је слаб опоравак домаћег ПДВ-а био забиљежен у четвртм кварталу 2020., те у првом кварталу 2021., док је наплата ПДВ-а на увоз била у негативној зони раста пет квартала узастопце. Но, у другом кварталу 2021. трендови су се нагло побољшали. Стопе раста наплате ПДВ-а на увоз у другом кварталу износи 36%, а домаћег ПДВ-а 27,6%, у односу на наплату у истом кварталу 2020. године. У трећем кварталу је дошло до успоравања, али и даље се ради о врло високим стопама раста

изнад свих пројекција, ПДВ-а на увоз од 28,1%, а домаћег ПДВ-а од 11,1%. У сваком случају, стопе раста домаћег ПДВ-а су далеко изнад пројекција потрошње у 2021.

У септембру 2021. остварен је и значајан раст поврата ПДВ-а од 11,2%, као посљедица раста извоза и увоза у трећем кварталу 2021. Због законских рокова поврата исплате поврата извозницима у септембру односе се на август, а исплате поврата осталим обвезницима на увоз из јула. Због нешто нижег раста поврата у августу укупна издвајања за исплату у посљедња два мјесеца опадају, а кумулатив у односу на поврате у 2020. већи је за 13,5% (Графикон 13, приказ лијево „поврати ПДВ-а, кумулатив“).

Графикон 13. Трендови у исплатама поврата

Извор: Управа за индиректно опрезивање БиХ, приказ ОМА

Квартално поређење указује на раст поврата у 2021. У првом кварталу раст је износио 2%, у другом чак 26,9%, а у трећем 13,5% због смањених исплата у августу (Графикон 13, приказ десно).

Анализа структуре поврата показала је раст исплата поврата обвезницима од 14,6% или номинално 124,2 мил КМ у претходних девет мјесеци. Код поврата међународним организацијама и пројектима настављен је тренд успоравања исплата из претходних мјесеци, те је на нивоу девет мјесеци забиљежен раст од 8,7% или номинално 8,4 мил КМ.

Упоредо са растом поврата расте и наплата бруто ПДВ-а, но бржи раст бруто наплате у одређеној мјери неутрализује раст поврата. На то указује и индикатор удјела поврата у бруто наплати ПДВ-а, који за девет мјесеци износи 25%, што је за 0,8 постотна бода мање него у истом периоду 2020. Приказ на Графикону 14. показује силазни тренд удјела поврата у бруто ПДВ-а што има позитиван исход у расту нето ПДВ-а.

Графикон 14. Удио кумулатива поврата у кумулативу бруто ПДВ-а

Извор: Управа за индиректно опрезивање БиХ, приказ ОМА

У септембру 2021. је остварен врло висок раст нето ПДВ-а од 30,4%, што је кумулативну стопу раста на нивоу периода јануар - септембар 2021 повећало на 18,4% (Графикон 15, лијево). Поређење номиналне нето наплате ПДВ-а показује раст за девет мјесеци 2021. у односу на номиналну наплату у претходним годинама у истом периоду. Може се закључити да је, проматрајући наплату ПДВ-а до сада остварен максимум од увођења ПДВ-а (вид. Графикон 10).

Квартална поређења показују снажан опоравак нето ПДВ-а у другом кварталу 2021. од 35% након негативних стопа раста у четири квартала узастопце (Графикон 15, десно). У трећем кварталу стопа раста нето ПДВ-а износи 23,3%, а након коначног усклађивања неусклађених прихода могу се очекивати и више стопе раста нето ПДВ-а.

Графикон 15. Трендови у наплати нето ПДВ-а

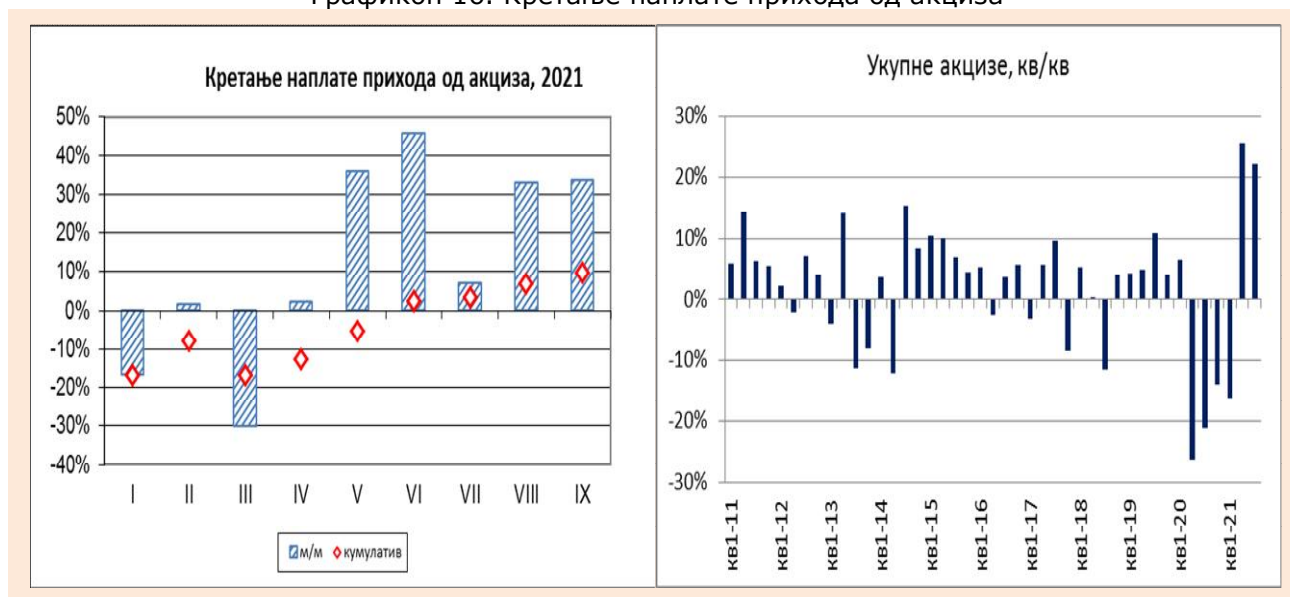

Извор: Управа за индиректно опрезивање БиХ, приказ ОМА

Акцизе

У септембру је настављен позитивни тренд у наплати прихода од акциза, који траје у континуитету од маја (Графикон 16, лијево). У септембру је остварен раст наплате акциза од 33,6%, што је повећало кумулативну стопу раста на високих 9,7% (Графикон 16, лијево „кумулатив“). Осцилаторан тренд наплате акциза у 2021. највећим дијелом је последица статистичке основице из истог периода 2020, која је, у случају акциза на деривате нафте била нижа, под утицајем пада потрошње због појаве пандемије. У случају акциза на дуванске прерађевине основица је била виша у марту и априлу 2020. због великог преузимања акцизних маркица.

Графикон 16. Кретање наплате прихода од акциза

Извор: Управа за индиректно опрезивање БиХ, приказ ОМА

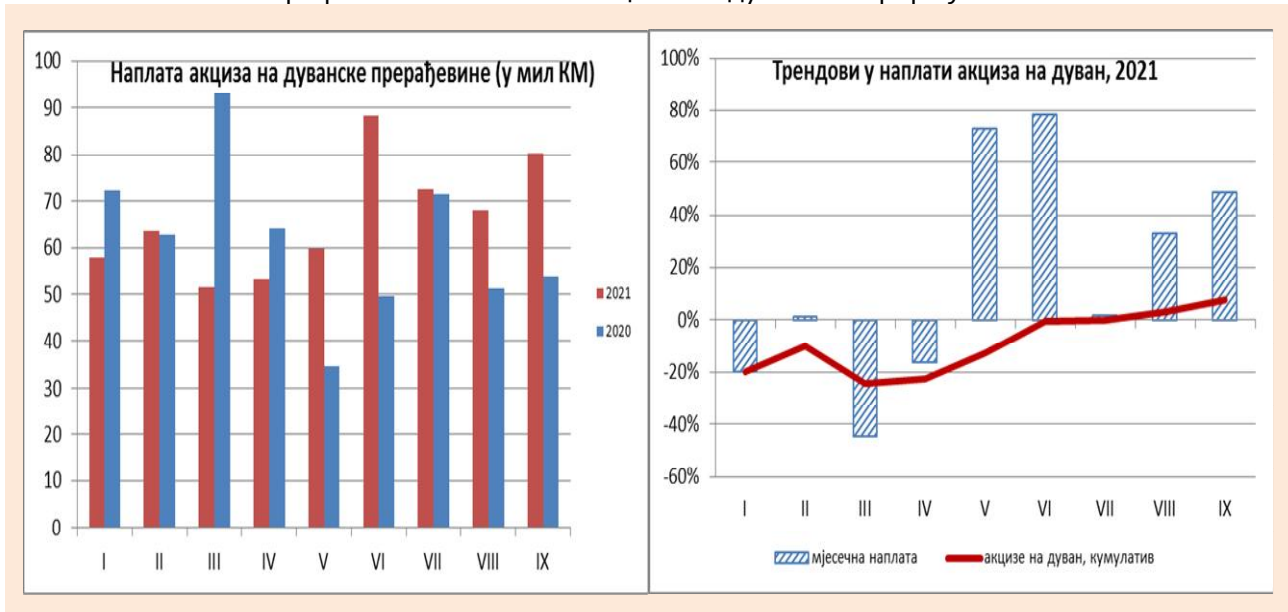
Квартална поређења (Графикон 16, десно) указују на негативне трендове у наплати акциза, од другог квартала 2020. до првог квартала 2021. И док је код осталих врста индиректних пореза било примјетно постепено побољшање у наплати током 2020. и у првом кварталу 2021., у виду мањег пада наплате или скромног раста, то није био случај са акцизама. Дубиозе у наплати акциза су биле јако високе три квартала 2020. у континуитету, а настављено је истим трендом и у првом кварталу када је забиљежен пад од 16,7%. Опоравак наплате акциза у посљедњих пет мјесеци донио је раст на нивоу другог квартала од 27,5%, а у трећем кварталу од 23,6%.

У септембру 2021. је забиљежен јако висок раст наплате акциза на дуванске прерађевине те раст акциза на кафу, деривате нафте, безалкохолна пића и вино. С друге стране, пад прихода је остварен у наплати акциза на алкохол, алкохолна пића и акциза на пиво.

Главни узрок осцилаторних трендова у наплати акциза су акцизе на дуванске прерађевине, чија наплата зависи од планова продаје неколицине великих иностраних дуванских компанија. У септембру је остварена врло висока наплата од 48,8% у односу на септембар 2020, што је повећало кумулативну стопу раста на 7,7% (Графикон 17, приказ десно). Један од разлога за осцилаторне трендове у наплати акциза је у статистичкој основици за поређење наплате акциза на дуванске прерађевине, која је била јако ниска првих пет мјесеци 2020. (вид. Графикон 17, приказ лијево). Други разлог раста прихода од акциза је опоравак потрошње нерезидената (дијаспора, туристи, грађани БиХ на привременом раду у иностранству) због либералнијих мјера при улазу у БиХ тијekom љетне сезоне у односу на

рестриктивне мјере ЕУ и власти у БиХ у љетној сезони 2020. којима се ограничавао улаз нерезидената у БиХ.

Графикон 17. Наплата акциза на дуванске прерађевине

Извор: Управа за индиректно опрезивање БиХ, приказ ОМА

Квартална поређења трендова у наплати акциза на дуванске прерађевине (Графикон 18) показују трендове сличне наплати укупних акциза, негативан раст у три квартала у 2020. и првом кварталу 2021. (-24,2%), при чему су негативне стопе јако високе, те енорман раст у другом кварталу 2021. од 36%, а у трећем кварталу раст од 25,1%.

Графикон 18. Приходи од акциза на дуван, кв/кв

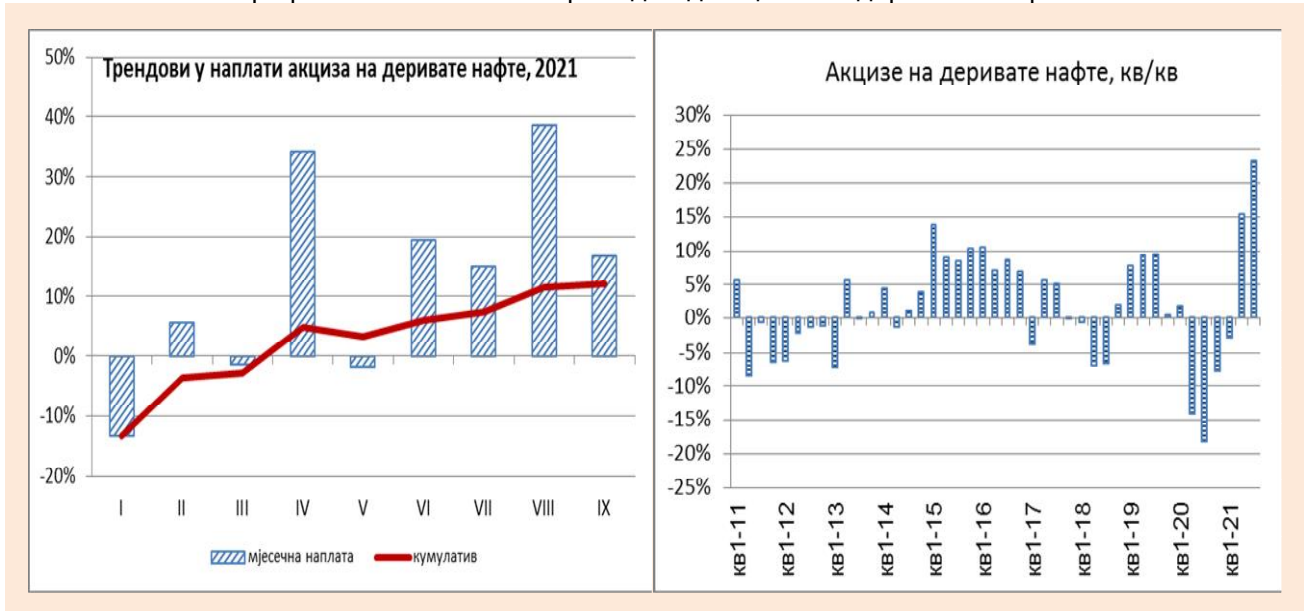

Извор: Управа за индиректно опрезивање БиХ, приказ ОМА

У септембру 2021. је забиљежен висок раст наплаћених прихода од акциза на деривате нафте од 16,9%, што је побољшало кумулативне трендове, тако да је на нивоу девет мјесеци 2021. остварен раст прихода од акциза на деривате нафте од 12,2% (Графикон 19, лијево). Тако висок раст је изненађење, с обзиром на раст цијена на свјетском тржишту нафте. Осим

повећане потрошње нерезидената један од фактора раста јесте и повећана прекогранична потрошња у појасу са Хрватском због виших малопродајних цијена деривата нафте у Хрватској (због већих акциза и више стопе ПДВ-а), те због либералних мјера за рад угоститељске и других дјелатности из индустрије забаве у БиХ у односу на ограничења у Хрватској у вријеме пандемије.

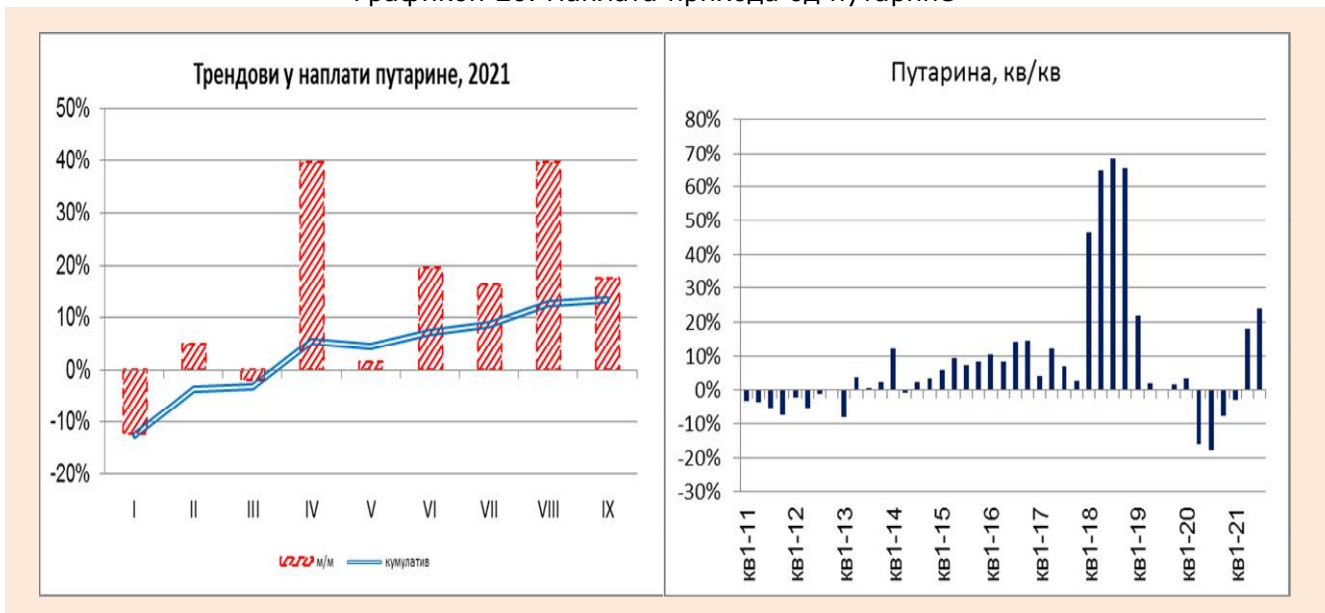
Графикон 19. Наплата прихода од акциза на деривате нафте

Извор: Управа за индиректно опрезивање БиХ, приказ ОМА

Мјесечни трендови наплате акциза на деривате нафте у 2021 су осцилирајући. Слично је и код кварталних поређења (Графикон 19, десно). Након три квартала 2020. са негативним трендовима, у првом кварталу 2021. остварен је мањи пад у наплати акциза од 2,9%. У другом и трећем кварталу 2021. остварен је раст од 15,3% и 23,3%, респективно.

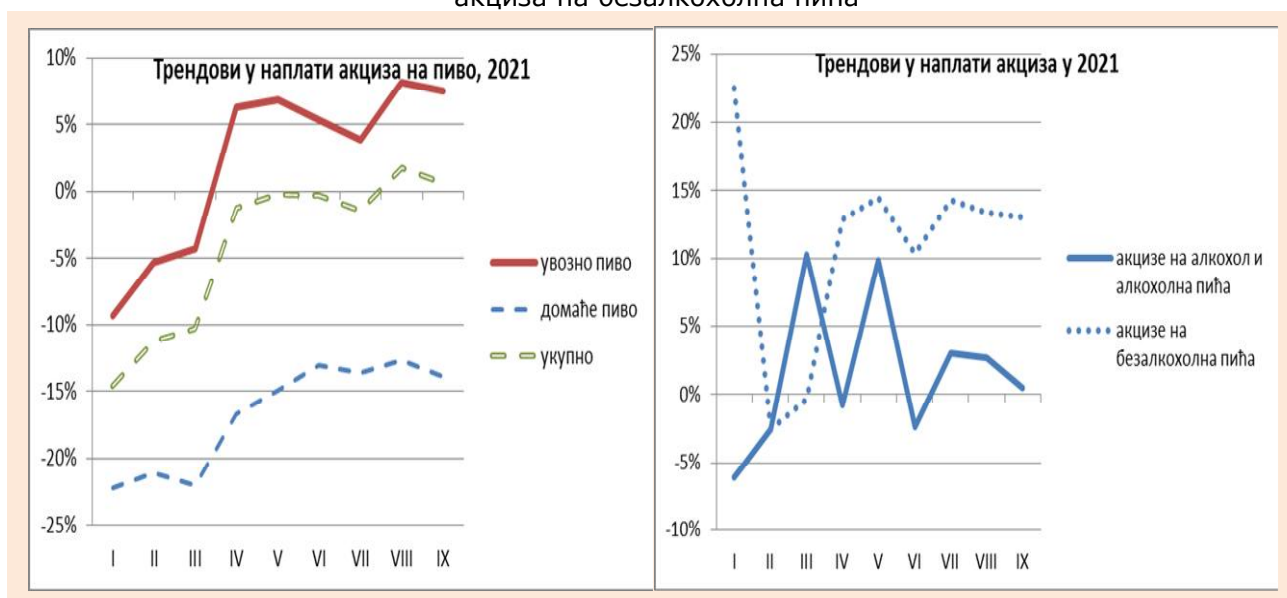
Графикон 20. Наплата прихода од путарине

Извор: Управа за индиректно опрезивање БиХ, приказ ОМА

Слично наплати акциза на деривате нафте, приходи од путарине забиљежили су раст у наплати у септембру од 17,4% (Графикон 20, лијево), а на нивоу девет мјесеци кумулативни раст износи 13,4%. Након три негативна квартала 2020., у првом кварталу 2021. настављени су негативни трендови те је забиљежен мањи пад прихода од путарина од 3,1%, док је у другом и трећем кварталу остварен раст од 18% и 24,2%, респективно (Графикон 20, десно).

Графикон 21. Трендови у наплати акциза на пиво, акциза на алкохол и алкохолна пића и акциза на безалкохолна пића

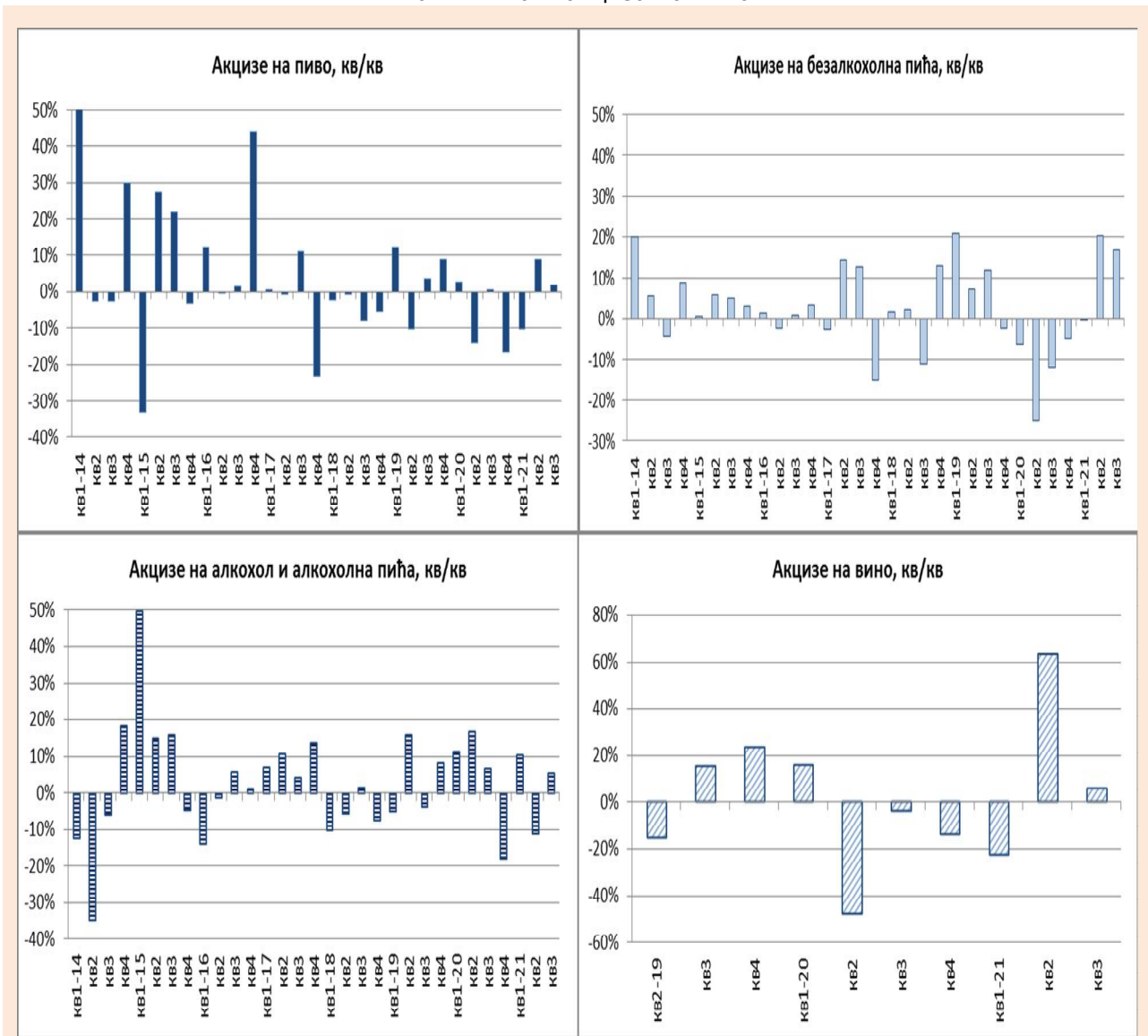

Извор: Управа за индиректно опрезивање БиХ, приказ ОМА

У септембру је забиљежен позитиван тренд у наплати прихода од акциза на безалкохолна пића и вино. У наплати акциза на алкохол и алкохолна пића остварен је пад, који је кумулативни раст скоро анулирао (Графикон 21, приказ десно). Пад у наплати акциза на домаћа пива је ипак неутрализован растом наплате акциза на увозна пива, тако да је, у коначници, на нивоу девет мјесеци остварен скромни раст наплате акциза на пиво од 0,6% (Графикон 21, приказ лијево).

У погледу кварталних трендова у наплати акциза на пиво, вино и безалкохолна пића, први квартал 2021. је донио пад наплате акциза, а други и трећи квартал биљеже позитивне трендове. Супротно, у наплати акциза на алкохол и алкохолна пића забиљежен је раст у првом и трећем кварталу 2021., док је у другом наступило погоршање које је анулирало позитивне трендове у остала два квартала (Графикон 22).

Графикон 22. Приходи од акциза на пиво, акциза на безалкохолна пића, акциза на алкохол и алк. пића и акциза на вино

Извор: Управа за индиректно опрезивање БиХ, приказ ОМА

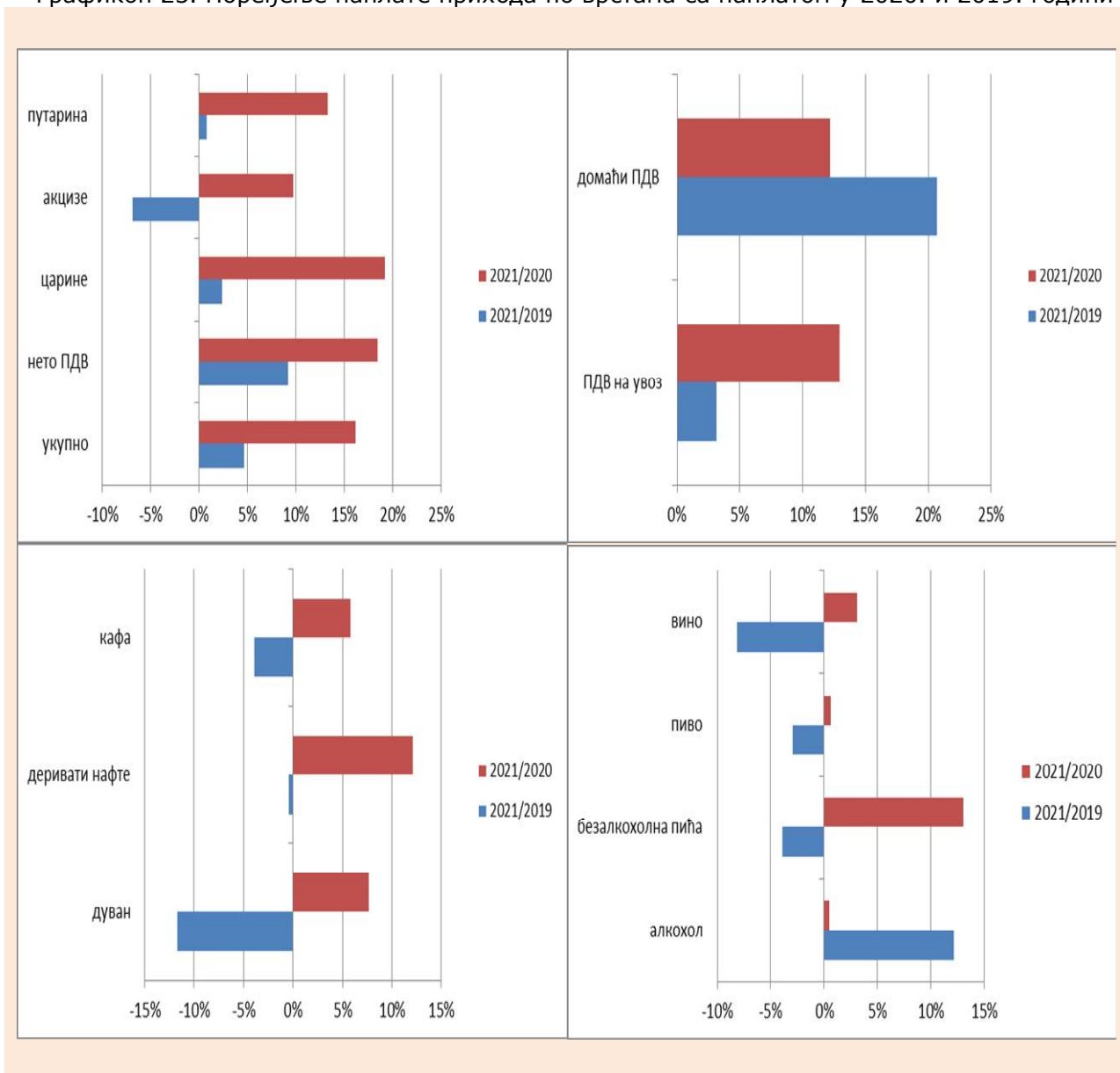
1.3.3. Поређење са 2019

Због негативног утицаја пандемије COVID-19 вируса на наплату индиректних пореза 2020. година не може бити референтна година за поређење. Да би се донијели закључци о опоравку наплате у 2021. години потребно је наплату упоредити са рекордном 2019. годином (Графикон 23).

Укупна нето наплата прихода од индиректних пореза за девет мјесеци премашује наплату у истом периоду 2019 за 4,4%.

Главни извор раста јесте ПДВ-е, а декомпозиција суфицита ПДВ-а показује да је позитиван тренд у односу на 2019. забиљежен је и код наплате ПДВ-а на увоз и у наплати домаћег ПДВ-а, при чему је раст домаћег ПДВ-а у односу на 2019. рекордан, чак виши него у односу на 2020.

Графикон 23. Поређење наплате прихода по врстама са наплатом у 2020. и 2019. години

Извор: Управа за индиректно опрезивање БиХ, приказ ОМА

Скромније позитивне стопе раста у односу на 2019. остварене су у наплати прихода од царина и путарине, док је наплата акциза у 2021. још увијек испод наплате у 2019. (Графикон 23, прикази горе).

Декомпозиција прихода од акциза по врстама производа показује да позитиван раст у односу на 2019. годину има само наплата акциза на алкохол и алкохолна пића, што је занемариво. Наплата свих осталих подврста акциза мања је у односу на 2019., поготово кад се ради о акцизама на дуванске прерађевине, које, с обзиром на износ, у највећој мјери детерминишу трендове (Графикон 23, прикази доле).

2. Пројекције прихода од индиректних пореза 2021-2024 (основни сценарио)

Пројекције прихода за период 2021-2024 доступне су у Табели 3. Како би се осигурала упоредивост пројектованих и наплаћених прихода од индиректних пореза, пројекције прихода од индиректних пореза приказане су на готовинској основи у складу са извјештајима УИО о наплати по врстама прихода.

У Табели 4. су приказане пројекције прихода у % БДП-а.

Табела 3. Основни сц. пројекција прихода од индиректних пореза (2021-2024), октобар 2021

Врста прихода (нето)	у мил КМ					Пројектована стопа раста			
	Извршење	Пројекција				2021	2022	2023	2024
	2020	2021	2022	2023	2024				
ПДВ	3.748,5	4.353,9	4.477,4	4.590,1	4.722,0	16,1%	2,8%	2,5%	2,9%
Акцизе	1.303,5	1.454,5	1.491,4	1.527,5	1.566,7	11,6%	2,5%	2,4%	2,6%
Царине	262,2	307,2	329,0	352,4	382,0	17,2%	7,1%	7,1%	8,4%
Путарина	583,7	657,9	680,2	704,1	730,1	12,7%	3,4%	3,5%	3,7%
Остало	32,3	37,4	37,4	37,4	37,4	15,6%	0,0%	0,0%	0,0%
УКУПНО	5.930,3	6.810,9	7.015,5	7.211,4	7.438,2	14,8%	3,0%	2,8%	3,1%
Намјенска путарина *)	-364,7	-411,2	-425,2	-440,0	-456,3	12,7%	3,4%	3,5%	3,7%
Средства за распод.	5.565,6	6.399,7	6.590,4	6.771,3	6.981,9	15,0%	3,0%	2,7%	3,1%

Напомена:

*) Намјенска путарина је до 1.2.2018. износила 0,10 КМ/литар деривата нафте, намијењен у цијелости за изградњу аутопутева, а од 1.2.2018. 0,25 КМ/литар деривата нафте, за изградњу аутопутева (0,20 КМ/литри) и изградњу и реконструкцију осталих путева (0,05 КМ/литри).

Табела 4. Основни сц. пројекција прихода од индиректних пореза у % БДП-а, октобар, 2020

Врста прихода (нето)	у % БДП-а				
	Извршење	Пројекција			
	2020	2021	2022	2023	2024
ПДВ	10,6%	11,8%	11,6%	11,4%	11,3%
Акцизе	3,7%	4,0%	3,9%	3,8%	3,7%
Царине	0,7%	0,8%	0,9%	0,9%	0,9%
Путарина	1,6%	1,8%	1,8%	1,8%	1,7%
Остало	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%
УКУПНО	16,7%	18,5%	18,2%	18,0%	17,7%
Намјенска путарина	-1,0%	-1,1%	-1,1%	-1,1%	-1,1%
СРЕДСТВА ЗА РАСПОДЈЕЛУ	15,7%	17,4%	17,1%	16,9%	16,7%

Извор података за БДП: БХАС, септембар 2021 и Пројекције ДЕП-а, септембар 2021.

2.1. Пројекције за 2021. годину

Приликом израде пројекција прихода за 2021. годину не може се ослонити на сезонску шему наплате прихода из 2020., с обзиром да је она изашла из свих ранијих оквира због ефеката коронавируса. Распон мјесечних стопа раста прихода у 2020. години био је већи него икада,¹² од +10,1% у фебруару до чак -33,1% у мају.¹³ У првим мјесецима 2021. године настављени су негативни трендови из претходне године, а стопе раста прихода кретале су се од -11,1% у јануару до стагнације прихода у марту, указујући на опоравак наплате. Од мјесеца априла наступио је тренд снажних мјесечних стопа раста које су се, у свим мјесецима осим у мјесецу јулу¹⁴ кретале у распону између 20% и 40% (поређења у односу на исти мјесец претходне године; вид. Графикон 4. приказ десно). Разлози оволиких мјесечних осцилација у стопама раста нису само у наплати прихода у 2021, него и у снажним осцилацијама у основици – мјесечној наплати у 2020. Нето наплата за девет мјесеци 2021. године била је већа за 16% у односу на исти период претходне године. Према пројекцијама ДЕП-а, очекује се номинални раст БДП-а од 3,9% у 2021. години. Имајући у виду све наведене специфичности и огромне непознанице у погледу развијања епидемиолошке ситуације у земљи и окружењу, пројектована стопа раста прихода од индиректних пореза за 2021. годину износи 14,8%.

2.1.1. ПДВ

Анализа трендова наплате у текућој години указује на снажан опоравак прихода од ПДВ-а (вид. дио 1.3.2.). У септембру је остварен врло висок раст нето ПДВ-а од 30,4%, што је кумулативну стопу раста на нивоу периода јануар-септембар 2021 довело на 18,4%. Пројектовани износ прихода од ПДВ-а је 4.353,9 мил КМ, што је за 16,1% више од остварења у 2020. години. Пројекција је заснована на историјској сезонској шеми наплате појединих категорија ПДВ-а (која не укључује податке за специфичну 2020. годину), те кретањима и пројекцијама макроекономских показатеља.

2.1.2. Акцизе и путарина

Пројектовани износ укупних прихода од акциза у 2021. години износи 1.454,5 мил КМ, што је за 11,6% више од остварења у 2020.

Пројектовани износ прихода од путарине износи 657,9 мил КМ, што је за 12,7% више од остварења у 2020, а заснован је на текућим трендовима наплате, историјској сезонској шеми наплате (која не укључује податке за године са специфичностима), прогнозама макроекономских индикатора (ДЕП, септембар 2021), те трендовима у кретању потрошње деривата.

Приходи од акциза на деривате нафте

Претходне године су нарочито обиљежиле снажне промјене на тржишту деривата нафте због ефеката измјена Закона о акцизама из 2017. године (у примјени од 1.2.2018.г.)¹⁵. У периоду 2017-2019 је дошло до значајних промјена у структури основице акциза¹⁶ на деривате нафте.

¹² Изузетак је 2007. година, због специфичности у базној 2006. години, која је година увођења ПДВ-а

¹³ Поређења са истим мјесецима претходне године.

¹⁴ У мјесецу јулу је такође забиљежен раст прихода, али не по овако високој стопи.

¹⁵ Измјене политике акциза на деривате нафте и путарине из 2017. године односиле су се на: повећање стопе акцизе на лож уље са 0,30 на 0,45 КМ/л; увођење акцизе на биогорива и биотечности (0,30 КМ/л); раст стопе намјенске путарине са 0,10 на 0,25 КМ/л (уз раздвајање стопа и средстава према намјени за аутопутеве и друге путеве); те промјене обухвата основице за путарину у смислу укључивања у основицу биогорива и биотечности, те течног нафтног плина за погон моторних возила („Службени гласник БиХ“ 91/17)

¹⁶ Појам „основица“ за акцизе и путарину и „потрошња“ деривата подразумева количине израчунате од стране ОМА. Укључује количину увезених деривата нафте и биогорива и количину домаћих деривата и биогорива

Успркос нижој стопи акцизе (0,3 КМ/л), високо учешће дизела у основици уз стабилне стопе раста потрошње, довело је до тога да је ова врста деривата генерисала највећи износ раста прихода од акциза на деривате у периоду 2017-2019. Компонента потрошње безоловног бензина (као и његово учешће у основици за акцизе) се смањила, те је имала негативан утицај на стопу раста прихода у наведеном периоду. Укупна основица за акцизе, односно количина опорезованих деривата порасла је за свега 1,5% у периоду 2017-2019. Пандемија вируса корона донијела је даље турбуленције на тржиште деривата нафте. Карантини и изолације, смањење пословних и приватних путовања, забране окупљања, међуградског превоза и кретања због полицијског часа довело је до губитка прихода од акциза у периоду у којем се проводе рестрикције. Потрошња основних животних намирница је ригидна надоле, док се за потрошњу бројних других добара (нпр. намјештај) претпоставља да ће се дијелом надокнадити у периоду након попуштања мјера. Са друге стране, значајан дио потрошње деривата нафте у периоду провођења мјера заштите био је трајно изгубљен и ненадокнадив. У 2020. години је дошло до снажног пада потрошње деривата нафте, при чему је потрошња дизел горива је пала за 8,6% а безоловног бензина за чак 19%. Потрошња лож уља је пала за 5,1%.

Пројектовани износ нето прихода од акциза на деривате нафте за 2021. годину износи 526,1 мил КМ, што је за 12,1 % више од остварења у 2020. Пројекција је, као и у случају путарине, заснована на текућим трендовима наплате који указују на опоравак наплате (вид. Дио 1.3.2.), прогнозама економског опоравка (ДЕП, септембар 2021), ниској основици у 2020. године због дијела трајно изгубљене потрошње, те прогнозама цијена сирове нафте. Према љетним пројекцијама Европске комисије, цијене сирове нафте ће у просјеку достићи 68,7 долара по барелу у 2021. години, што је чак 54% више него у претходној години. У 2022. години се очекује стабилизација цијена на нивоу од 68,3 долара по барелу.¹⁷

Приходи од акциза на дуван

Иако се акцизна политика опорезивања цигарета не мијења од 2019. године компаније из дуванске индустрије су и у 2021. повећале малопродајне цијене цигарета, у просјеку за осам мјесеци за 1,8% у односу на просјечну пондерисану цијену у 2020. години. Почетак 2021. обиљежен је наглим растом цијена и до 4,4% на нивоу мјесеца у односу на децембар 2020. (Графикон 24, приказ лијево¹⁸). Смањење просјечне цијене у наредна четири мјесеца, уз повећану потражњу нерезидената током љета, довело је у трећем кварталу 2021. до повећања продаје цигарета, како у смислу прихода од продаје („вриједност тржишта цигарета“), тако и у смислу количина цигарета (Графикон 24, приказ десно).

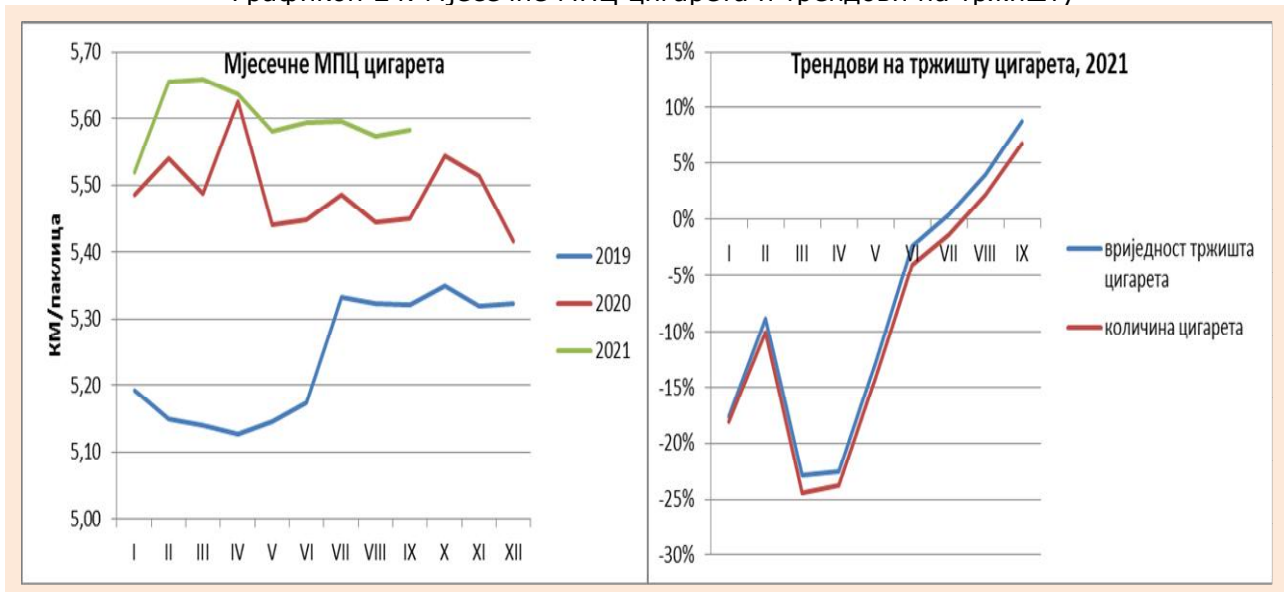
Имајући у виду погоршање епидемиолошке ситуације у БиХ и стављање земље на „црвену листу“ ЕУ, не може се очекивати релаксирање мјера у вези кретања нерезидената и дијаспоре у БиХ за вријеме новогодишњих празника, а вјероватно ни до прољећа наредне године. С друге стране, оштра ограничења за рад угоститељских објеката и осталих активности из индустрије забаве у Хрватској, уз дискрепанцу цијена цигарета и деривата нафте у корист БиХ, у 2021. је представљало потицај за повећану прекограничну потрошњу нерезидента у БиХ у пограничном појасу са Хрватском, што се одражава и на раст прихода од акциза на цигарете. Уз такве околности очекује се да ће до краја године продаја цигарета бити на нивоу просјечне продаје у протеклом периоду, уз задржавање постојећих цијена. Имајући горе наведене претпоставке у виду очекује се да ће у 2021. години бити наплаћено 11,3% више акциза на дуванске прерађевине у односу на наплату у 2020. години.

стављених у промет. Количине из акцизних пријава узете са временским помаком *m-1*, како би основица била исправно приказана у складу са одредбама Закона о настанку обавезе и плаћању акцизе.

¹⁷ European Economic Forecast, Summer 2021

¹⁸ Не ради се о аритметичком просјеку цијена цигарета са акцизних маркица издатих у одређеном мјесецу, већ о просјечној мјесечној пондерисаној малопродајној цијени цигарета.

Графикон 24. Мјесечне МПЦ цигарета и трендови на тржишту

Извор: Управа за индиректно опрезивање БиХ, приказ ОМА

2.1.3. Царине

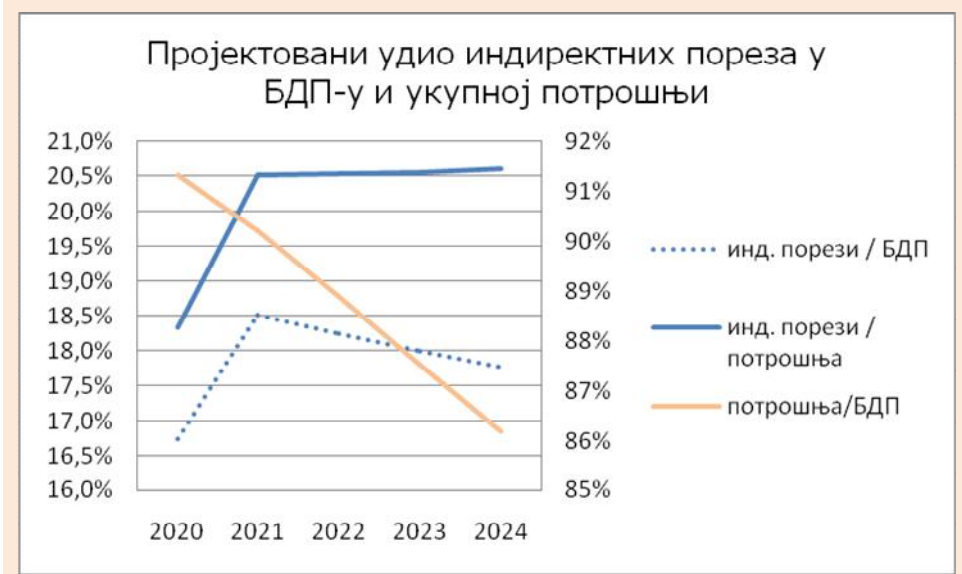
Према подацима Агенције за статистику БиХ у периоду јануар-август 2021. године је увоз роба у БиХ порастао за 22,6%. У вријеме израде пројекција доступни су подаци УИО, према којим је у септембру остварен раст увоза од 34,8% што је довело раст увоза на нивоу три квартала на 23,7%. Имајући у виду трендове наплате и кретање увоза, за 2021. годину се пројектована наплата царина у износу од 307,2 мил КМ, што је за 17,2% више од наплате у претходној години.

2.2. Пројекције за период 2022-2024

Пројектоване стопе раста прихода од индиректних пореза за 2022., 2023., и 2024. годину износе 3,0%, 2,8% и 3,1%, респективно. Пројекција прихода у наведеном периоду заснована је на пројектованим релевантним макроекономским показатељима, историјској сезонској шеми наплате и пројекцијама појединих категорија прихода за 2020. годину.

За разлику од пројектованог пада индиректних пореза у БДП-а у периоду 2022-2024 (вид. Табела 4, Дио 2), пројектовани удио прихода од индиректних пореза (ОМА) у потрошњи (ДЕП) у наведеном периоду благо расте за свега 0,1 п.п., са 20,5% на 20,6%. Пад пројектованог удјела индиректних пореза у БДП-у у периоду 2022-2024 кумулативни је резултат стагнације, односно занемаривог раста пројектованог удјела индиректних пореза у потрошњи и пројектованог пада потрошње у БДП-у (Графикон 25).

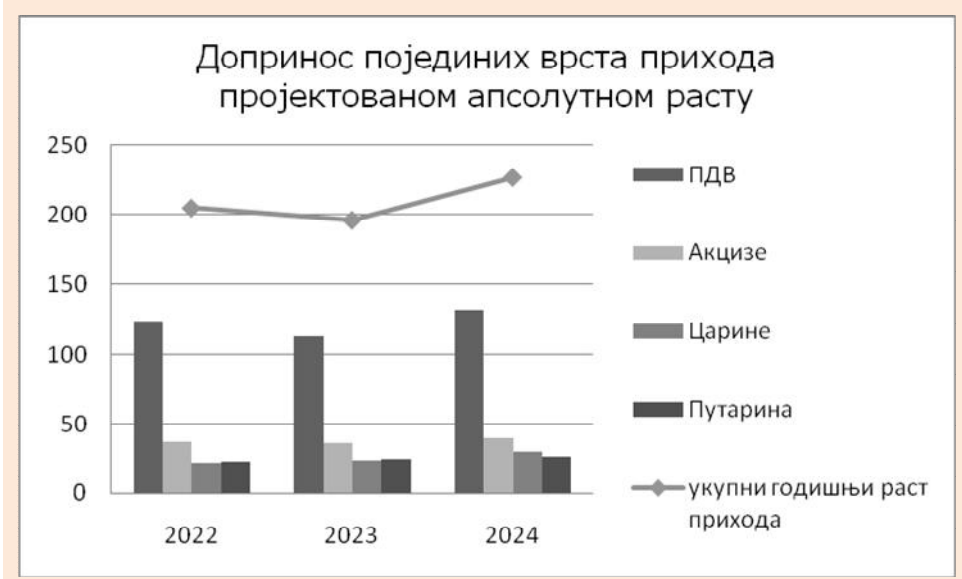
Графикон 25. Пројекција прихода од индиректних пореза у % БДП-а и % укупне потрошње

Извор: Пројекције прихода ОМА и пројекције националних рачуна од стране ДЕП-а; приказ ОМА

Највећи генератор апсолутног раста прихода од индиректних пореза у наведеном периоду је ПДВ, с обзиром на његово значајно учешће у приходима, те планираним стабилним стопама раста. Након тога, апсолутном расту прихода, највише доприносе акцизе. Приходи од путарина и царина доприносе апсолутном расту прихода на приближно једнаком нивоу (Графикон 26).

Графикон 26. Допринос појединих врста прихода апсолутном расту (у мил КМ)

Извор: Пројекције прихода ОМА

С обзиром да се не очекује промјена политике опорезивања цигарета у 2022. претпоставка је да ће дуванске компаније, слиједом политике из посљедње три године, повећавати малопродајне цијене цигарета на нивоу раста из 2021. године. С друге стране, очекује се промјена политике опорезивања дувана за пушење у 2021., јер повећање цијена цигарета у 2021. години генерише вишу просјечну пондерисану цијену цигарета, која, према важећој

методологији, представља основ за израчун више специфичне акцизе на дуван за пушење у 2022¹⁹, тиме и разлог за раст цијена дувана за пушење. У таквим околностима могуће је да конзументи дувана за пушење, као супститута цигаретама, поновно пређу на пушење цигарета, уколико у међувремену не буде значајнијег повећања цијена цигарета. Но, то може бити и потицај да особе са нижим дохоцима одустану од скупљег брендираног дувана за пушење и пређу на кориштење дувана и цигарета са црног тржишта. У сваком случају, очекује се наставак опадајућег тренда у наплати прихода од акциза на дуван за пушење и у наредним годинама. Слиједом наведених претпоставки и под условом да неће доћи до озбиљнијих рестрикција због пандемије коронавируса које би ограничиле потрошњу нерезидената и домаћег становништва, уз непромијењену акцизну политику, очекује се да ће вриједност тржишта цигарета пратити макроекономске пројекције потрошње. Под горе наведеним претпоставкама очекује се благи раст наплате акциза на дуванске прерађевине у 2022., 2023. и 2024. години од 2%, 1,7% и 1,8%, респективно (Графикон 27). Важан фактор остварења пројекција наплате акциза јесте континуирана борба против црног тржишта цигарета и дувана у БиХ.

Графикон 27. Пројекција прихода од акциза на дуван

Извор: Пројекције прихода ОМА

3. Разлике у односу на претходне пројекције прихода од индиректних пореза

Пројекције прихода од индиректних пореза уско су везане за ДЕП-ове пројекције БДП-а и његових компоненти. Свако одступање извршења параметара из националних рачуна од њихових пројектованих вриједности представља ризик за пројекције прихода.

Са друге стране, пројекције макроекономских показатеља ДЕП-а главно упориште имају у пројекцијама међународних институција, те ће стога овдје бити кратко представљене пројекције Европске комисије (ЕК) и Међународног монетарног фонда (ММФ), те њихова ревизија у периоду прије и после избијања пандемије коронавируса.

¹⁹Закон о акцизама прописује методологију израчуна специфичне акцизе на дуван за пушење, која се темељи на просјечној пондерисаној цијени цигарета и минималној акцизи на цигарете. Очекује се да ће Управни одбор Управе за индиректно опорезивање до краја октобра 2021. донијети одлуку о специфичној акцизи на дуван за пушење за 2022. годину. Према прелиминарним израчунима специфична акциза на дуван за пушење у 2022. требала би бити виша за 2,5% у односу на специфичну акцизу на дуван за пушење у 2021.

3.1. Ревизија пројекција међународних институција

Пројекције Европске комисије

Европска комисија (ЕК) објављује макроекономске пројекције за ЕУ и њене чланице четири пута годишње, а називају се по годишњим добима објаве.²⁰ У извјештају ЕК из јула 2020. године²¹ је наведено је да се Европска унија суочава са најдубљом рецесијом након Другог свјетског рата, те да је, током периода спровођења најстрожијих рестрикција у 2020. години, економија Еврозоне пословала са свега 70 до 75 процената свог капацитета. У последњим, љетним пројекцијама ЕК се процјењује да је у 2020. години остварен пад БДП-а у ЕУ и Еврозони од чак 6% и 6,5%, респективно. Иако се ради о високој стопи пада, она је ипак мања од процјена ЕК из периода након наступања пандемије у 2020. години, када су процијењене стопе пада БДП-а у ЕУ и Еврозони за 2020. годину чак премашивале 8% (Графикон 28).²²

Графикон 28. Процјене ЕК за раст БДП-а у ЕУ и ЕА, 2020

Извор: Презентација ОМА-е на основу пројекција ЕК

Из Графикона 29. се може видјети хронологија пројектованих стопа раста економије ЕУ и Еврозоне за 2021. годину израђених од стране ЕК. На х оси је представљено вријеме израде пројекција, а на у оси пројектована стопа раста БДП-а. Смјер ревизије пројекција раста БДП-а ЕУ за 2021. годину се смјењивао. Са ниских +1,4% у јесењим пројекцијама из 2019., пројекција раста БДП-а ЕУ су постепено ревидиране навише до +6,1% у прољетним пројекцијама из 2020. Онда су опет постепено смањиване до 3,7% у зимским пројекцијама 2021., да би у последње двије објаве ЕК извршила ревизију стопе раста навише, и то на +4,2% у прољетним пројекцијама 2021., те даље на +4,8% у љетним пројекцијама 2021.

²⁰ ЕК годишње објављује двије свеобухватне пројекције (прољетна и јесења), и двије привремене пројекције (зимска и љетна); <https://eu.europa.eu/>

²¹ European Commission, European Economic Forecast, Summer 2020 - interim

²² У љетним пројекцијама из 2020. године предвиђао се пад БДП-а у 2020. години за ЕУ и Еврозону од 8,3% и 8,7%, респективно.

Графикон 29. Процјене ЕК за раст БДП-а у ЕУ и ЕА, 2021

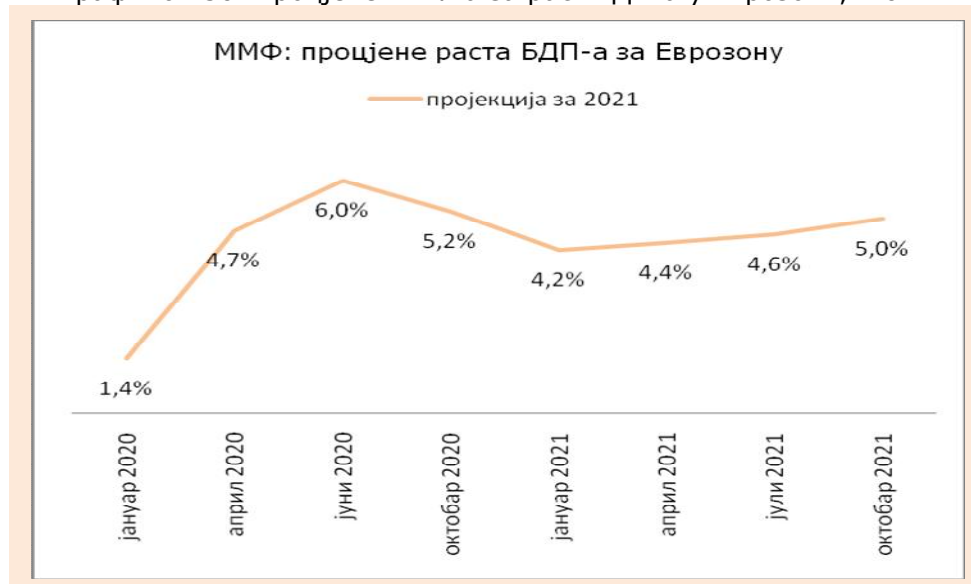

Извор: Презентација ОМА-е на основу пројекција ЕК

Пројекције Међународног монетарног фонда

Последње пројекције ММФ-а датирају из октобра 2021. године.²³ Октобарским пројекцијама предвиђен је пад свјетске економије у 2020. години по стопи 3,1%. За 2021. годину је пројектована стопа раста свјетске економије у износу од 5,9%. Према истим пројекцијама, у 2020. години је у Еврозони остварен реални пад БДП-а од 6,3% док се за у 2021. години очекује раст од 5,0% . На Графикону 30. је приказана ревизија ММФ-ових пројекција раста БДП-а за Еврозону за 2021. годину.

Графикон 30. Процјене ММФ-а за раст БДП-а у Еврозони, 2021

Извор: Презентација ОМА-е на основу пројекција ММФ-а

²³ IMF, World Economic Outlook, October 2021

Према ММФ-овим пројекцијама из октобра 2021., у Босни и Херцеговини је у 2020. години остварен реални пад БДП-а од 4,3%. За 2021. и 2022. годину су пројектоване реалне стопе раста БДП-а од 2,8% и 3,2%, респективно.

3.2. ДЕП, ревизија пројекција макроекономских показатеља за БиХ

3.2.1. Ревизија стопе БДП-а и компоненти за 2020. годину

Дирекција за економско планирање БиХ (ДЕП) је од септембра прошле године више пута ревидирала пројекције макроекономских показатеља за 2020. годину. Прије појаве коронавируса (пројекције из септембра 2019. године) за 2020. годину је планирана реална стопа раста БДП-а од +3,5%. Са појавом пандемије коронавируса, у априлу прошле године, ДЕП је драстично снизио пројекцију реалног раста БДП-а за 2020. годину на -2,3%. У мјесецу мају је та пројекција даље ревидирана на -2,9%, у септембру на -3,0%, а у марту 2021. на -4,1%. У документу ДЕП-ових пројекција из септембра 2021. наводи се да је, према званичним подацима БХАС, у 2020. години БиХ забиљежила реални пад БДП-а од 3,2% у односу на претходну годину.

На лијевој страни Графикана 31. су представљене ДЕП-ове пројекције за 2020. годину израђене у периоду од септембра 2019. године, прије пандемије коронавируса, па све до посљедњих пројекција из септембра 2021. године, у којима подаци за 2020. нису пројекције него званични подаци о реализацији макроекономских индикатора, објављени од стране БХАС. Вријеме израде пројекција дато је на х оси графикана. На у оси графикана приказане су пројектоване стопе раста БДП-а, увоза, извоза и потрошње. Из графикана се могу јасно видјети корекције пројекција БДП-а и његових компоненти у протеклом периоду и њихово извршење.

Графикон 31. ДЕП: посљедње и претходне пројекције БДП и компоненти за 2020 и 2021

Извор: Презентација ОМА-е на основу пројекција ДЕП-а рађених у периоду од септембра 2019. до септембра 2021.г.

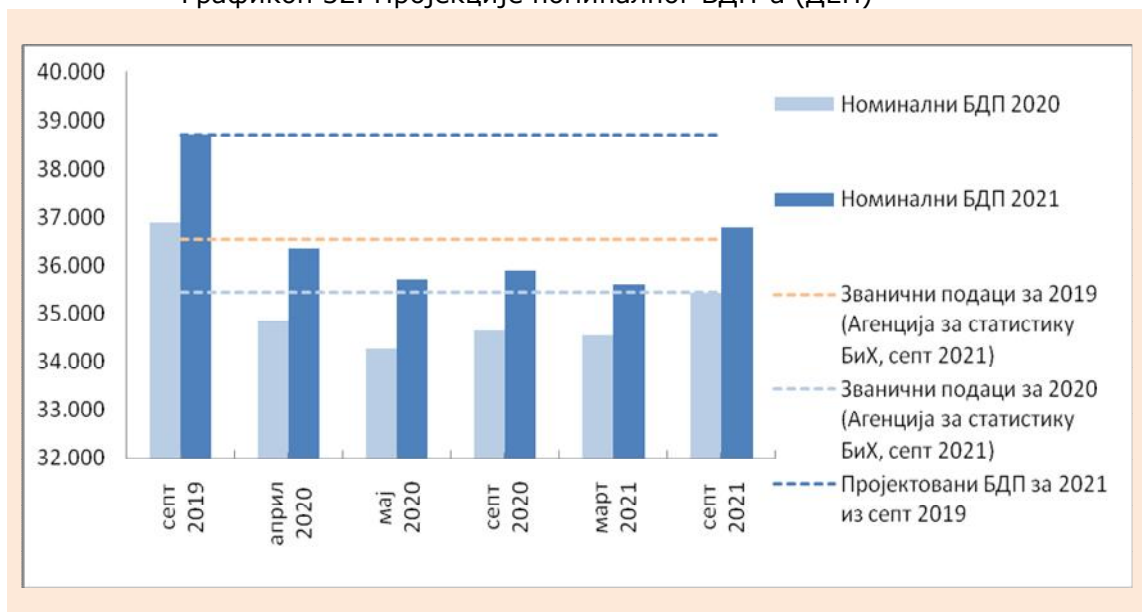
3.2.2. Ревизија пројекција БДП-а за 2021. годину: поређење са пројекцијама из септембра 2019. г.

За разлику од пројекција за 2020. годину, пројектоване стопе раста БДП-а и његових компоненти за 2021. годину нису тако значајно ревидиране у протеклом периоду, изузев пројектованих стопа раста увоза и извоза (Графикон 31, десно). У периоду израде пројекција од септембра 2019. године (прије избијања пандемије) до септембра 2021. године, пројекције номиналне стопе раста БДП-а за 2021. годину снижене су за 1,1 п.п., док су пројекције реалне стопе раста БДП снижене за 0,5 п.п. У периоду израде пројекција од априла 2020. до марта 2021. године пројектоване стопе раста увоза и извоза нису значајно ревидиране, али су онда у септембру 2021. снажно повишене (Графикон 31, десно). Ако се, ипак, сагледају пројекције у апсолутним износима (Графикон 32), може се закључити да је пројектовани износ номиналног БДП-а за 2021. годину у септембру 2021. доста нижи у односу на пројекције истог рађене у септембру 2019. године, што је последица доста ниже основице, односно реализације у 2020. години. Остварени номинални износ БДП-а у 2020. години је за 1,46 млрд КМ испод пројектованог износа за 2020. годину из септембра 2019. године.

3.2.3. Ревизија пројекција БДП-а за 2021. годину: поређење са пројекцијама из марта 2021. године

У односу на пројекције из марта 2021. године (претходне пројекције ДЕП-а), пројекције номиналне и реалне стопе раста БДП-а за 2021. годину повећане су за по 0,8 п.п.

Графикон 32. Пројекције номиналног БДП-а (ДЕП)

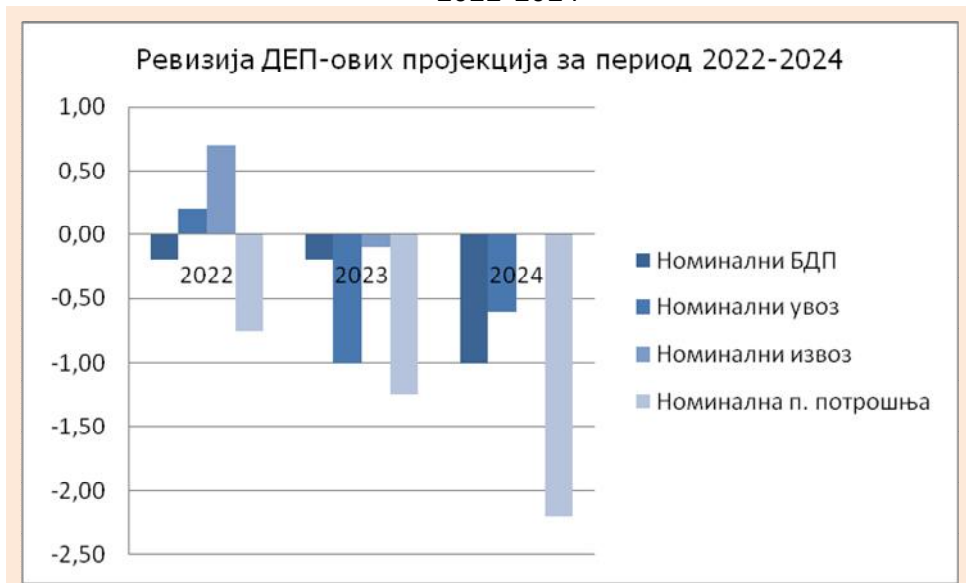
Извор: Презентација ОМА-е на основу пројекција ДЕП-а рађених у периоду од септембра 2019. до септембра 2021.г.
 Напомена: На х оси је представљено вријеме израде пројекција, а на у оси пројектовани износ БДП-а. Подаци за БДП за 2020. годину из септембарских пројекција 2021. године представљају званичне податке БХАС, а не пројекције

У апсолутним износима, пројекција номиналног износа БДП-а за 2021. годину је увећана за око 1,19 млрд КМ, што је последица веће реализације номиналног БДП-а за 2020. годину (званични подаци БХАС, септ 2021) од пројектованог износа истог из марта 2021.г. за око 0,88 млрд КМ (Графикон 32., наранџаста испрекидана линија).

3.2.4. Ревизија пројекција за период 2022-2024: поређење са пројекцијама из марта 2021.

У односу на пројекције из марта 2021., пројекције номиналног раста БДП-а за 2022. и 2023. годину благо су ревидиране за по -0,2 п.п., док је пројекција истог индикатора за 2024. годину ревидирана за -1 п.п. Ревизија категорија БДП-а које су од највећег значаја за израду пројекција прихода од индиректних пореза приказана је на Графикону 33.

Графикон 33. Разлике ДЕП-ових пројекција из септембра и марта 2021. године за период 2022-2024

Извор: Презентација ОМА-е на основу пројекција ДЕП-а рађених у марту 2021. и септембру 2021.г.

3.3. ОМА, ревизија пројекција прихода од индиректних пореза

У складу са текућим трендовима наплате прихода и ревизијом пројекција макроекономских показатеља (ДЕП), ОМА континуирано ревидира своје пројекције прихода од индиректних пореза. У Табели 5. представљене су разлике пројекција у односу на претходне пројекције Одјељења из априла 2021. године.

Табела 5. Разлике у односу на претходне пројекције из априла 2021. године

Врста прихода (нето)	Разлике у односу на претходне пројекције			
	у мил КМ			
	2021	2022	2023	2024
ПДВ	511,4	499,9	469,3	412,2
Акцизе	141,2	144,4	143,9	136,3
Царине	37,3	43,3	47,0	53,2
Путарина	62,2	66,1	69,7	72,9
Остало	5,1	4,9	4,7	4,5
УКУПНО	757,3	758,7	734,6	679,1

Извор: пројекције ОМА (октобар 2021. и април 2021. године)

3.3.1. Ревизија пројекција за 2021. годину

Пројектоване стопе раста БДП-а и његових компоненти за 2021. годину нису тако значајно ревидиране у септембру у односу на март, изузев пројектованих стопа раста увоза и извоза

(Графикон 31, десно). Пројекције номиналне и реалне стопе раста БДП-а за 2021. годину повећане су за по 0,8 п.п. У апсолутним износима, пројекција номиналног износа БДП-а за 2021. годину је увећана за преко милијарду КМ, што је посљедица веће реализације номиналног БДП-а за 2020. годину од пројектованог износа истог из марта 2021.г.(вид. Графикон 32.).

У односу на пројекције Одјељења из априла 2021., рађених на основу тада пројектованог номиналног раста БДП-а од 3,1% и његових компоненти (ДЕП, март 2021), пројектовани износ наплате индиректних пореза за 2021. годину је сада ревидиран за чак 757,3 мил КМ (Табела 5).

Претходне пројекције индиректних пореза (ОМА, април 2021) биле су засноване на трендовима наплате до марта 2021. године, када су прикупљени приходи од индиректних пореза били **мањи за 4,2%** у односу на исти квартал 2020. Након првог квартала је уследио снажан опоравак прихода, те је на нивоу другог квартала остварен раст од високих 31,5%, а у трећем кварталу од 23,8%. Иако су и претходне пројекције биле засноване на историјској сезонској шеми наплате која искључује 2020. годину са својим специфичностима, снажан раст прихода изнад свих очекивања и изнад пројектованих стопа раста БДП-а и потрошње, а који је уследио након првог квартала, узрок је високе ревизије пројекција прихода од индиректних пореза.

Нето приходи од ПДВ ревидирани су навише за чак 511,4 мил КМ. Највише су ревидирани приходи од ПДВ-а на увоз, због високих стопа раста увоза, доста изнад ДЕП-ових очекивања у марту 2021, па чак и оних у септембру 2021. Према подацима УИО, у првих девет мјесеци 2021. године је остварен раст увоза од високих 23,7%. ДЕП-ова пројекција из марта предвиђала је номинални раст увоза на нивоу 2021. године од свега 4,8%.

Нето приходи од акциза ревидирани су за +141,2 мил КМ. Највише су ревидиране пројекције прихода од акциза на дуван (+80 мил КМ). Разлике прихода од акциза на дуванске прерађевине посљедица су претпоставке да ће продаја дуванских прерађевина углавном одражавати домаћу потрошњу цигарета, а није се очекивао опоравак потрошње нерезидената (дијаспоре, туриста, у транзиту) због мјера које ограничавају кретање у вријеме пандемије и уведених ограничења уноса дуванских прерађевина у Хрватску и остале чланице ЕУ. Међутим, текући трендови на тржишту дуванских прерађевина указују на раст потражње за цигаретама, из чега се може закључити да је дошло до опоравка потрошње нерезидената, углавном због либералнијих мјера при уласку у БиХ и знатно боље туристичке сезоне у БиХ у 2021. односу на 2020. Други разлог је појачана прекогранична потрошња нерезидената из Хрватске у угоститељским објектима, ноћним клубовима и другим објектима из индустрије забаве у БиХ појасу са Хрватском због рестриктивних мјера и ограничења у наведеним дјелатностима у Хрватској.

Због позитивних трендова наплате изнад очекивања у априлу прошле године и ревизија пројекција ДЕП-а, приходи од акциза на деривате нафте ревидирани су за +47,2 мил КМ, приходи од акциза на алкохол и пиво за +8,2 мил КМ. Мање позитивне ревизије извршене су и на осталим категоријама акциза (безалкохолна пића, кафа). Приходи од путарине ревидирани су за +62,2 мил КМ.

Нето приходи од царина ревидирани су за +37,3 мил КМ због раста увоза доста изнад очекивања ДЕП-а из марта 2021 (Графикон 31, десно).

3.3.2. Ревизија пројекција за период 2022-2024

Пројекције прихода за 2022., 2023. и 2024. годину ревидиране су за +758,7 мил КМ, +734,6 мил КМ и +679,1 мил КМ, респективно. Ревизија је кумулативни резултат корекција у

основици (2021. година), и ревизија стопа раста макроекономских показатеља за наведени период (Дио 3.2.4. Ревизија пројекција за период 2022-2024; Графикон 33).

4. Ризици

Имајући у виду огромне непознанице у тренутку израде пројекција о јачини и трајању шока узрокованог пандемијом вируса корона, те кориштене претпоставке (ДЕП, макроекономске пројекције), **истичемо да постоје значајни ризици за остварење пројекција прихода од индиректних пореза, при чему преовладавају ризици лошијег исхода.** С обзиром на основне поставке пројекција индиректних пореза и укупне економске услове у БиХ и у свијету, остварење пројектованог нивоа прихода од индиректних пореза у периоду 2021-2024 је подложно сљедећим ризицима:

- (1) свим ризицима за остварење пројектованих макроекономских показатеља (ДЕП) и
- (2) ризицима који се односе на саму наплату прихода од индиректних пореза и борбу против сиве економије.

Пројекције прихода од индиректних пореза су уско везане за пројекције макроекономских показатеља ДЕП-а. Сви ризици које ДЕП помиње у својим пројекцијама по аутоматизму представљају и ризике за пројекције прихода од индиректних пореза, пошто свако одступање реализације ДЕП-ових параметара од њихових пројектованих вриједности неизбежно доводи и до одступања реализованих од пројектованих прихода од индиректних пореза. У ДЕП-у наводе²⁴ да се ризици за њихове пројекције могу класификовати у двије групе, и то на спољне и унутрашње, при чему су спољни ризици доста извјеснији и утицајнији на кретање економског раста у БиХ. Присутност глобалне епидемије вируса корона и нови сојеви вируса представљају примарни ризик за реализацију ДЕП-ових пројекција. У спољне ризике убрајају евентуално продужавање кризе изазване коронавирусом и додатно слабљење привредне активности у земљама ЕУ које би се онда директно одразило на економски раст БиХ. Као унутрашње ризике за остварење својих пројекција у ДЕП-у наводе сложен систем доношења одлука у БиХ и спор темпо провођења структуралних реформи у земљи. Такођер наводе да би евентуална кашњења у имплементацији интервентних мјера усљед пандемије вируса корона, парцијално провођење програмом предвиђених структуралних реформи, као и миграције младог и образованог становништва могло угрозити њихове пројекције макроекономских индикатора.

У ризике који могу угрозити извршење пројекција наплате прихода од индиректних пореза у сфери политике и администрирања индиректним порезима можемо убројати сљедеће:

- Слабљење борбе против црног тржишта дуванских прерађевина након окончања хармонизације пореског оптерећења цигарета у БиХ са стандардима ЕУ;
- Слабљење борбе против ПДВ превара, поготово у сфери поврата, који, у ситуацији пада запослености и неликвидности обвезника постају атрактивни за преваре;
- Измјене политике индиректног опорезивања које би могле довести до значајног пада прихода, као што су диференциране стопе ПДВ-а и акциза;
- Промјена режима наплате акциза на увозне дуванске прерађевине чији су ефекти посебно приказани испод у Поглављу ИИ Програмски сценарио пројекција.

²⁴ ДЕП, септембар 2021

II ПРОГРАМСКИ СЦЕНАРИО ПРОЈЕКЦИЈА ИНДИРЕКТНИХ ПОРЕЗА

Програмски сценарио пројекција индиректних пореза подразумева примјену измјена Закона о акцизама у подручју дуванских прерађевина, које су усвојене од стране Управног одбора УИО²⁵ и Савјета министара, те су прослијеђене Парламентарној скупштини БиХ на усвајање²⁶.

Табела 6. Програмски сценарио пројекција прихода од индиректних пореза 2021-2024, октобар 2021

Врста прихода (нето)	у мил КМ					Пројектована стопа раста			
	Извршење	Пројекција				2021	2022	2023	2024
		2020	2021	2022	2023				
ПДВ	3.748,5	4.353,9	4.477,4	4.590,1	4.722,0	16,1%	2,8%	2,5%	2,9%
Акцизе	1.303,5	1.454,5	1.391,4	1.527,5	1.566,7	11,6%	-4,3%	9,8%	2,6%
Царине	262,2	307,2	329,0	352,4	382,0	17,2%	7,1%	7,1%	8,4%
Путарина	583,7	657,9	680,2	704,1	730,1	12,7%	3,4%	3,5%	3,7%
Остало	32,3	37,4	37,4	37,4	37,4	15,6%	0,0%	0,0%	0,0%
УКУПНО	5.930,3	6.810,9	6.915,5	7.211,4	7.438,2	14,8%	1,5%	4,3%	3,1%
Намјенска путарина	-364,7	-411,2	-425,2	-440,0	-456,3	12,7%	3,4%	3,5%	3,7%
Средства за распод.	5.565,6	6.399,7	6.490,4	6.771,3	6.981,9	15,0%	1,4%	4,3%	3,1%

Да би се измјене Закона примјењивале нужно је да, након што га Парламентарна скупштина БиХ усвоји, Управни одбор УИО, складу са одредбама Закона, у року од 60 дана измијени проведбене прописе. С обзиром на то, чак и у случају да се измјене Закона усвоје у преосталом дијелу 2021. године, оне ће се примијенити у наредној фискалној години.

Измјене се односе на рокове обрачуна обавезе за акцизе и рокове плаћања акциза. Ефекти примјене нових правила у вези рокова плаћања акциза нису значајни када се ради о домаћим дуванским прерађевинама због ниског пондера домаће акцизе у структури укупно наплаћених прихода од акциза. Међутим, измјене Закона имају значајне негативне посљедице на динамику уплате акциза на увезене дуванске прерађевине. Примјењујући важеће одредбе Закона између момента преузимања акцизних маркица и плаћања акциза од стране увозника и момента увоза обиљежених дуванских прерађевина протекне најмање мјесец и по. Помјерање момента плаћања акциза на увозне дуванске прерађевине на моменат плаћања увозних дажбина производи „празан“ интервал у динамици наплате акциза на дуванске прерађевине од најмање мјесец и по од момента примјене измјена Закона.

Прелазак са старог на нови режим наплате ће проузроковати велике **једнократне губитке** прихода од акциза. Статичка процјена губитака прихода од акциза базира се на просјечној мјесечној уплати акциза на увезене дуванске прерађевине у 2021. Према наведеној процјени **губитак прихода од акциза на дуванске прерађевине због помјерања рокова за плаћање за увознике износиће најмање 100 мил КМ, што представља 1,5 процентних поена пројектованог раста у 2022. години** (вид. Табела 6). Износ губитака може бити и већи уколико је интервал између плаћања акцизе при преузимању маркица и увоза дужи од мјесец и по, те уколико се повећају количине увезених дуванских прерађевина у односу на базичну 2021. С обзиром на значајан удио акциза на дуванске прерађевине у укупним индиректним порезима, **примјене измјена Закона могу изазвати мањи поремећај у финансирању буџета ентитета и Брчко Дистрикта.**

²⁵Измјене су усвојене на сједници УО УИО одржаној 22.3.2021.

²⁶[http://static.parlament.ba/doc/143370_\(B\)%20Prijedlog%20zakona.pdf](http://static.parlament.ba/doc/143370_(B)%20Prijedlog%20zakona.pdf)